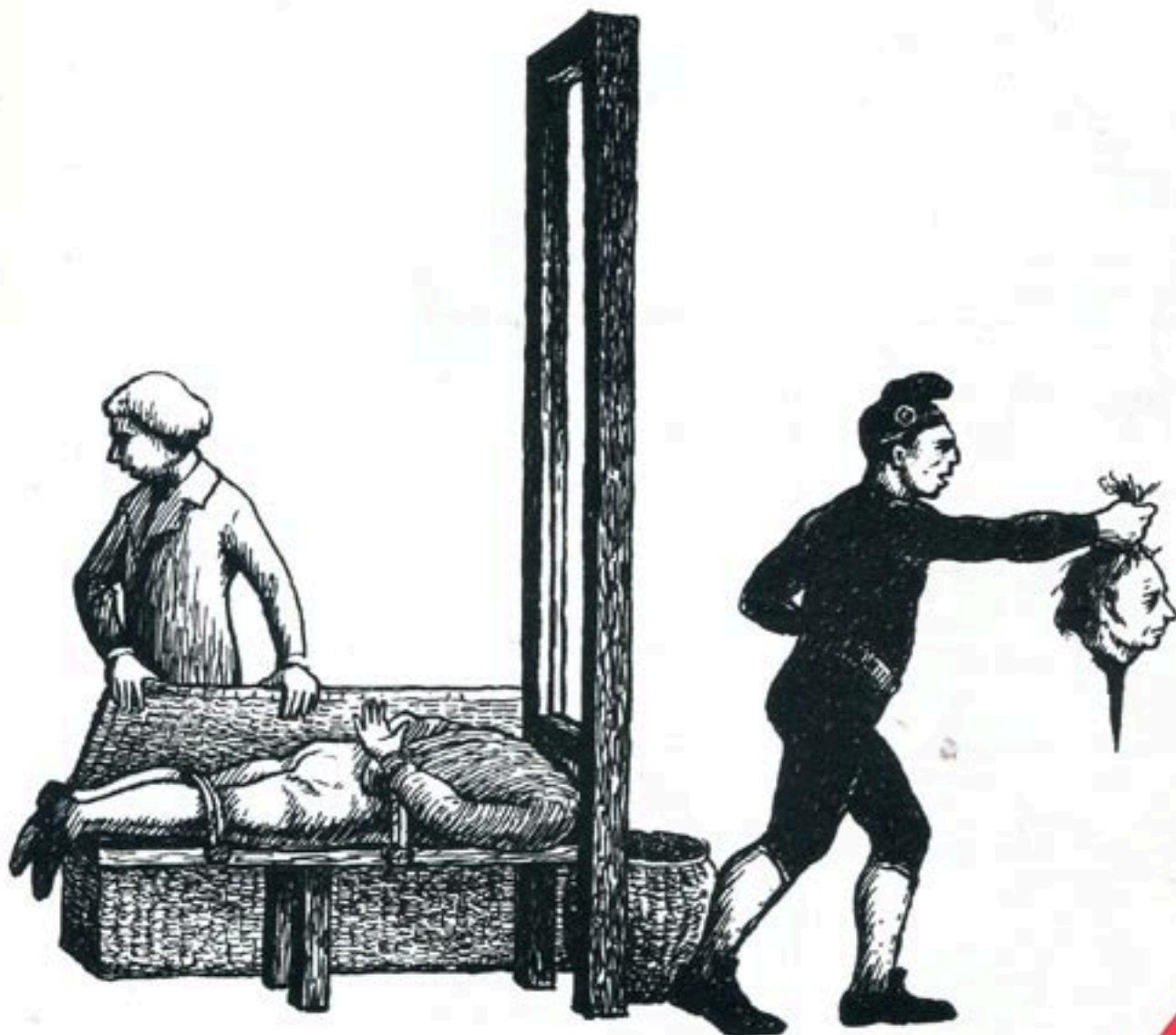

CONTRA

nr 4 1982 årg 8 5:-

Reflektioner om franska
revolutionen
El Salvador

UTBUDSEKONOMI

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347-6472
Contra-Tryck, Stockholm 1982

Utgivning

Contra utkommer med sex nummer per år.
Nästa nummer utkommer i augusti.

Ansvarig utgivare

Christer Arkefors.
Ställföreträdande ansvarig utgivare: Benny Rung.

Adresser

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-39 66 81. Vi har ingen fast telefon-
tid. Mellan kl 09.00 och 20.00 är telefonsva-
rare inkopplad om expeditionen är obe-
mannad.

Box 426, 701 06 Örebro.

Prenumeration

39 kronor per år. Inbetalas på postgiro 85 95
89-4 eller bankgiro 261-2638.

Finland

39 mark per år.
Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge

39 norska kronor per år.
Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark

49 danska kronor per år.
Danskt postgiro 1 69 06 98.

Redaktion

Claes Almgren, Christer Arkefors, Anders
Fjällström, Carl G. Holm, Géza Mólnár och
Benny Rung.

Övriga medarbetare

Bertil Lindblom, Roger Söderqvist och Monica
Wiegert.

Utländskorrespondenter:

Allan C. Brownfeld, Washington
Harry Jones, London
Robert Champlin, Toronto
Per Danielsen, Oslo

Regionala kontaktpersoner

Stockholm: Carl G. Holm 08-768 45 57
Uppsala: Tomas Lenhammar 018-12 07 48.
Mälardalen: Christian Moldén 021-14 61 88
Småland: Bertil Lindblom 0480 862 38
Skåne: Mats Ingelström 0418-149 95
Västakusten: Robert Ask 031-20 55 19
Bergslagen: Karl-Edvard Hellkvist 0581-13222
Norra Norrland: Hans G. Olsson 0910-358 12

Ej signerat material har sammanställts av redak-
tionen.

Copyright Stiftelsen Contra, Stockholm 1982.
Eftertryck endast efter överenskommelse.
Presslag 1982:06-07

CONTRA-NYTT

Nya böcker

Vi har två nya böcker att erbjuda våra läsare: Dels Monica Wiegerts *Dagis – Nej tack!* (recenserad i förra numret av Contra). Boken är på 112 sidor. Den kostar genom Contra 38 kronor (plus porto).

Den andra boken är av Andres Küng och heter *Sådan är socialismen*. Den beskriver hur samhälle och ekonomi "fungerar" i åtta socialistiska stater. Boken kostar genom Contra 29 kronor plus porto.

Den aviserade boken av Edmund Burke utkommer snarast efter sommaren. Den blir på cirka 240 sidor och kommer i inbundet skick att ha ett Contra-pris på cirka 70 kronor. Den som så önskar kan göra en beställning nu och får boken så snart den kommer från bokbinderiet.

Alla tre ovan nämnda böcker säljs också (till lägre priser) genom Bokklubben Frihetsforum. Vänd Dig till Contra för ytterligare information om bokklubben.

Medhjälpare sökes!

Regelbundet träffas en mindre grupp frivilliga Contra-medhjälpare för att sköta om diverse praktiska saker i anslutning till tidskriften. Särskilt i samband med utskick av nya tidningsnummer behövs hjälp. Det behövs fler medhjälpare! Du är välkommen till gruppen! Hör av Dig till Contras expedition.

För Norge och Danmark

Ändrade valutakurser gör att vi kan glädja alla våra norska vänner med att vi i fortsättningen prismässigt jämnställer norska och svenska kronor. Vid betalning till vårt norska postgiro avseende beställningar till Norge kan priser i svenska kronor användas även om betalning sker i norska kronor.

Även för våra danska vänner har vi en positiv nyhet. För att underlätta betalningarna har vi öppnat ett danskt postgirokonto. Det har nummer 1 69 06 98. Till detta kan betalningar ske genom det danska postgirosystemet som till en inhemsk dansk betalningsmottagare. Eftersom betalningen sker i danska kronor måste angivna priser räknas upp med 25 procent. För varje (svensk) krona betalas 1:25 danska.

"Flamman" om Contra

Norskensflamman, Luleåtidningen som är organ för Arbetarepartiet Kommunister, de som inte tycker att vpk slickar Sovjets stövlar tillräckligt blanka, har fått syn på Contra. Vi citerar några utdrag ur "Flamman". "Flamman" får årligen 1,8 miljoner i statligt presstödet till sina 4.500 exemplar!

Så till Flamman artikel: Man berättar att "ärkreaktionärer har gett sitt stöd till tidskriften Contra" och citerar positiva uttalanden av Sven Stolpe, Gustaf Adolf Danell, Gösta Holm, Ebbe Linde m fl. En närmare granskning görs av Contra nr 2 för i år. Artikelförfattarna kommenteras med ord som "hur dum får en fil dr vara?"; "Han har tydligen läst sin Münchhausen" (OBS stavningen); "hon skulle behöva gå om grundskolan" osv. Artikelförfattaren i Flamman lovordar Contras utmärkta papper och tryck men säger att det är det enda positiva som kan sägas. "En hastig genombläddring visar att innehållet från början till slut är fascistisk smörja av värsta slag... Det är tydligt att den svenska fascismen, främst representerad av den borgerliga ytterlighetsflygeln, nu är i full gång med sin hatpropaganda och sagoförtäljning. Nu vädrar tydligen gamla gränande skattesmitare, välgörenhetstanter i päls med psalmbok och börsnyheter i handväskan, militära höjdare, rojalister, fastighetsskojare och alla andra parasiter morgonluft... Kamrater: Fascismen sticker upp nosen igen. Slå ned den."

För den som inte är bevandrad i APK:s säregna språkbruk kan det kanske vara värdefullt att känna till att man i dessa kretsar brukar skilja på "socialfascister" (dvs socialdemokrater) och andra "fascister", dvs borgerliga.

Vi behöver ekonomiskt stöd!

Contra lever och utvecklas tack vare ett generöst ekonomiskt stöd från läsekretsen. Vi värdar därför till alla dem som har möjlighet att ge ekonomiskt stöd till Contra, så att vi kan ta fram nya produkter och sprida fler tidskrifter.

Oktoberrevolutionen -en katastrof för mänskligheten

Det finns en liten grupp marxist-leninister som tror på oktoberrevolutionen, men ändå låter påskina att de skulle vara kritiska mot dagens sovjetsamhälle. Som anser att Stalin innebar en tillfällig avvikelse från oktoberrevolutionens mål. En av de mest kända förespråkarna för denna omöjliga uppfattning är Roy Medvedev.

Det som hände var Rysslands stora fall och därmed mänsklighetens (Ivan Bunin om oktoberrevolutionen)

Vi ämnar inte låta lura oss av sådana vackert klingande slagord som frihet, jämlikhet och majoritetens vilja (Lenin)

Oj, vad vi rivit ner! Det kan man säga att vi verkligen dugt till (Lenin enligt Viktor Serge, En revolutionärs minnen, s 192)

Den sovjetiske historikern Roy Medvedev räknas av många här i Väst till de mera betydande oppositionella i Sovjetunionen. Författarförlagets *Tidskrift* kallar honom t o m "en av de mest berömda dissidenterna" (nr 1 1980). Denna berömmelse har han erhållit för sin kritik av vissa företeelser i sitt land, bl a i den till svenska 1977 översatta *Om socialistisk demokrati*. I Sovjet finns enligt Medvedev fortfarande inte någon socialistisk demokrati. Både landet och partiet styrs utan några demokratiska principer. De högsta maktorganen har starka inslag av byråkrati. Yttrande-, åsikts-, tryck-, tanke- och organisationsfrihet saknas liksom skydd för den personliga integriteten. Rättssäkerheten är i väsentliga avseenden obefintlig. Härtill kommer det centraliserade ekonomiska systemet, som ej kan tillgodose folkets behov av livsmedel och andra konsumtionsvaror.

Återvänd till Lenin

Hur har dessa allvarliga missförhållanden kunnat uppstå? Medvedev fastslår att "bara en socialistisk revolution kan förverkliga den demokratiska principen om majoritetsstyre". . . . Socialismens seger skapar förutsättningen för att intellektuell frihet av aldrig skadat slag skall kunna blomstra och alla talanger och förmågor utvecklas". En sådan revolution inträffade i Ryssland, det första land som enligt Medvedev "genomförde en segerrik socialistisk revolution".

Med denna lyckosamma socialistiska revolution måste tydligen ha kommit på

avvägar. Skulden härför är enligt Medvedev helt och hållet Stalins. I sin bok *Let History Judge* (London 1972), som innehåller en omfattande dokumentation av Stalins terror och utrensningar, säger Medvedev: "Stalin förintade nästan helt och hållet den socialistiska demokrati som var oktoberrevolutionens främsta landvinning" (min kurs.) Stalin "saknade fasta moraliska principer och kommunistisk övertygelse. . . han var i verkligheten ingen marxist".

Det gäller att återvända till Lenin och Lenins lära. Man måste, anser Medvedev, "rensa ut all förvrängning, som kommit in i marxism-leninismen efter Lenins död".

Fulljädrad kommunist

Medvedev är sålunda inte bara socialist i största allmänhet utan kommunist och bekänner sig till marxism-leninismen. Nu har till svenska översatts hans historiska studie *Oktoberrevolutionen*. Blir i denna historiska tillbakablick socialismen eller demokratin det väsentligaste — eller som sig bör den historiska sanningen?

Enligt Medvedev försiggår inom den sovjetiska historieforskningen ett oförtrutet sanningssökande trots förtigande av en mängd ytterst väsentliga historiska fakta. Även den hederligaste sovjethistoriker tvingas kryssa mellan konstlade hinder och förbud men, hävdar Medvedev "endast sovjetiska historiker kan utföra huvuduppgiften: att skapa den sanningsenligaste bilden och teorin om 1917 års händelser".

Hur har Medvedev lyckats med denna huvuduppgift? Har han som troende marxist-leninist kunnat ge en sanningsenlig bild utan förfälskning och utan förtigande av väsentliga fakta? Lyckas han visa, att oktoberrevolutionen utmynnade i en socialistisk demokrati som Stalin tyvärr förintade?

Man ställer sig omedelbart skeptisk till Medvedevs hederlighet och förmåga att hålla den rätta sanningsenliga kursen mellan de marxist-leninistiska värderingarnas Skylla

och de straffande myndigheternas Charybdis, när man i bokens första kapitel läser påståendet, att Solzjenitsyns bok *Lenin i Zürich* är "den svagaste, illvilligaste och osannaste av hans böcker". Då skulle även *Gulagarkipelagen* vara svag, illvillig och osann, om vilken Medvedev år 1974 i *New York Times* fällde det positiva omdömet, att "ingenting i den ryska litteraturen eller världslitteraturen kan jämföras med Solzjenitsyns bok. Jag måste på det bestämdaste förklara att alla grundläggande fakta i hans bok . . . är fullständigt sanna".

Stöder bolsjevikerna

Medvedev citerar Lenin flitigt. En uppenbar brist är, att han ej diskuterar om Lenins uttalanden alltid motsvarade hans verkliga åsikter eller om de var demagogiskt eller opportunistiskt betingade av den aktuella situationen.

Ett påtagligt förtigande av ett väsentligt faktum är, att Medvedev ej beskriver Lenins partiteori: ett toppstyrt, strängt disciplinerat parti med syftet att leda proletariatet den rätta vägen i den kommande revolutionen. Partiet skall vara proletariatets avantgarde och upprätta proletariatets diktatur.

Att denna i verkligheten innebar partiets diktatur, förtiger Medvedev. Påfallande är, att han gång på gång själv sätter likhetstecken och accepterar Lenins likhetstecken mellan proletariatet och bolsjevikpartiet: "Våren 1917 var det naturligtvis inte uteslutet att en ny revolution skulle kunna ge proletariatet, dvs bolsjevikpartiet, makten i Ryssland" — "Låta proletariatet gripa makten" (Lenin) — "Makten låg i proletariatets händer". (Avser läget våren 1918)

Samtidigt låter Medvedev bolsjevikpartiet framstå som en självständigt agerande faktor. Han citerar Lenins uttalande i augusti 1917: ". . . man bör strängt hålla i minnet att händelsernas gång i morgon kan ge oss makten, och då kommer vi inte att släppa den ifrån oss" (min kurs).

Med "oss" menade Lenin naturligtvis det egna partiet. Formuleringen "händelsernas gång" ger intryck av slumpmässighet, men Lenin lämnade inget åt slumpen. Genast efter återkomsten till Petrograd i april 1917 — efter att med den tyska regeringens tillstånd under brinnande krig ha fått passera genom Tyskland från Schweiz! (ett av Medvedevs många förtiganden) — manade han enligt Medvedev till socialistisk revolution och började förbereda det väpnade upproret. I fabriken bildades röda garden "för att ge den nya revolutionen ett verkligt militärt

Lenins revolution var marxism-leninismen i dess kärna. Hans politik fullföljdes av Stalin. Det är en bluff att hävda att någon annan marxism är möjlig.

stöd". Tack vare dessa och andra militära åtgärder och en intensiv propaganda — delvis finansierad av den tyska regeringen med 50 miljoner guldmärk (också ett av Medvedevs förtiganden) — kunde bolsjevikerna rycka till sig den makt som de "aldrig ämnade lämna ifrån sig", och hittills inte heller har gjort!

Bestående diktatur

Lenins framtidslofte förutsätter en *bestående* diktatur. Medvedev förklarar ej, hur ur en partidiktatur, upprättad med militärt våld, ett demokratiskt samhälle skall kunna växa fram. Tror han möjligen själv, vilket Lenin med sin marxistiska och materialistiska tro sannolikt gjorde, att bara man avskaffar privategendomen, det radikalt onda — vilka medel man än använder — kommer ett demokratiskt samhälle att automatiskt uppstå ur askan?

Lenins verkliga sinnelag visade sig, då han lät väpnade gardar upplösa den folkvalda konstituerande församlingen, som sammanträdde i januari 1918 — den hittills enda i landets historia. Den hade valts av 42 miljoner röstande, cirka hälften av alla röstberättigade, siffror som Medvedev ej redovisar. Lenin förklarade omedelbart, att "den inte var att betrakta som de ryska folkens lagliga representanter" och ordade om "diskrepansen mellan folkets vilja och valresultatet". "Folkets vilja" var enligt honom bolsjevikpartiet — för att inte säga han själv! — vilket endast erhölet en fjärdedel av de valda represen-

tanterna. Han krävde, att församlingen skulle oreserverat erkänna "sovjetmakten", dvs hans revolution, vilket den självklart vägrade.

Medvedev nämner inget om de omfattande militära försiktighetsåtgärder Lenin vidtog före konstituantens sammankomst. Bl a beordrade han enheter av de lettiska skarpskyttarna till Petrograd. Han litade mer på dem än på de ryska soldaterna. De blev hädanefter hans ständiga skyddsvakt, den röde tsarens pretoriangarde. Ej heller berättar Medvedev, att alla gator som ledde till Tauriska palatset där församlingen sammanträdde var avspärrade med militär, som uppmanats att ej spara på patronerna.

Då ett tåg med arbetare och studenter kom marscherande under parollen "Länge leve konstituerande församlingen!", mottogs det med en skur av kulor. Ett hundratal män och kvinnor dödades eller sårades. Denna händelse är Lenins revolutionära motsvarighet till tsar Nikolaus "blodiga söndag" den 22 januari 1905.

Medvedev menar, att Lenin ej borde ha upplöst konstituanten. Det fanns en möjlighet, påstår han, att utnyttja den som en av "de viktigaste stödpointerna för oktoberrevolutionens landvinningar". Han förklarar emellertid ej, hur detta skulle varit möjligt. Ett par månader senare slöt bolsjevikerna den ytterst oförmånliga freden med Tyskland. Inte en gång det stora bondepartiet socialistrevolutionärernas vänstra flygel, som till en början stödde Lenin därför att han förverkligat deras eget program genom dekretet om godsägarnas jord till bönderna, ville acceptera denna fred utan bröt med bolsjevikerna.

Det fanns, anser Medvedev, möjlighet att bilda en socialistisk koalitionsregering — Lenin hade "i princip ingenting emot en koalition mellan kommunister och socialister". Ja, *men naturligtvis endast på hans egna villkor!* Han var alltid villig att utnyttja vad han kallade "nyttiga idioter".

Tjekan

Redan den 20 december 1917 bildade Lenin tjekan, den sedan så fruktade och fruktansvärda hemliga polisen. Medvedev

skriver därom naivt: "Fastän sovjetmakten har haft för avsikt att söka undvika terror ... tvingades man att inrätta ett speciellt organ för kamp mot kontrarevolutionärerna ...". Varför tvingades? Skulle Lenin ha behövt detta kamporgan, om han verkligen varit beredd att bilda ett brett *demokratiskt* block tillsammans med socialistrevolutionärerna och mensjevikererna? Med 85 procent av konstituantens medlemmar! Nu organiserades en hemlig polis med obegränsade maktbefogenheter och utan att bindas av fasta rättsliga principer, vilket Medvedev ej påpekar. Tjekans förste chef: "Tro inte att jag är ute efter något slags revolutionär rättvisa. Vi har inget behov av någon rättvisa nu."

Detta var helt i Lenins anda: "Diktaturen vilar direkt på våld och begränsas ej av några lagar" — "Våld är nödvändig för omvandling av kapitalism till socialism".

Dessa Lenins deklamationer saknas i Medvedevs bok!

Observera, att Medvedev använder uttrycket "sovjetmakten"! Tjekan inrättades av bolsjevikregeringen, ej av någon folkvald sovjet. Det var Lenin som först kringpartidiktaturen svepte det bedrägliga skenet, att makten innehas av folkvalda sovjetter. Medvedev medverkar i detta bedrägeri!

Socialisering

Efter fredsslutet gällde det att lösa livsmedelsproblemet. I underskottsområdena rådde hungersnöd, medan det fanns överskott av spannmål i de bördiga jordbruksbygderna. Men hur få spannmålen till de hungrande? Bönderna vägrade att lämna den ifrån sig mot värdelösa rubelsedlar, med vilka de ej kunde täcka sina skriande behov av varor, eftersom priserna på dessa rusat i höjden.

Man måste hålla Medvedev räkning för att han klart formulerar de två möjliga alternativen: antingen fri marknad eller statlig reglering, dvs socialisering av all distribution och så småningom all produktion.

Lenin valde det senaste alternativet, vilket Medvedev dristar sig att ogilla. Han anför de tungt vägande skälen för det första alternativet.

Efter fredsslutet strömmade de demobiliserade bönderna hem till byarna för att ta itu med värbruket. Industrierbetarna återvände till fabriker, över vilka de erhölet kontrollen, och hantverkarna till sina verkstäder. Det fanns vid denna tid enligt Medvedev 350.000 verkstäder med cirka 1,2 miljoner sysselsatta. Självklart skulle samtliga dessa grupper — om de tillfrågats! — ha svarat, att de ville i fred fritt producera och saluföra: bönderna spannmål för att kunna skaffa sig de varor de behövde, arbetarna och hantverkarna dessa varor med vilka de kunde hålla svälten borta.

Egendomligt nog påpekar Medvedev ej att de aldrig tillfrågades. Sovjeterna i stad

Våld, terror och förtryck är nödvändiga ingredienser i den marxistiska politiken för att kontrollera befolkningen. Berlinmuren är ett uttryck för socialismen.

och på land borde ju — i "sovjetmaktens" samhälle! — själva ha fått avgöra denna viktiga fråga.

Lenin avgjorde ensam och valde socialiseringsvägen. Privat handel måste avskaffas. Inga mellanhänder skulle få "utsuga" proletariatet. Enligt Trotskij lovade Lenin, att "om sex månader har vi infört socialism i Ryssland." (Ej citerat av Medvedev).

Då bönderna vägrade att lämna ifrån sig sin spannmål till "fasta" och godtyckligt fastställda priser, skulle de tvingas. Bevapnade enheter av arbetare sändes ut på landsbygden för att "rekvirera", rättare med våld ligga beslag på spannmålen. Bönderna hade emellertid vid demobiliseringen försett sig med vapen och ammunition och försvarade sin spannmål. "Det blev ett sannskyldigt krig med bönderna om spannmålen", konstaterar Medvedev. "... under de första månaderna lyckades man ej krossa böndernas motstånd".

Skoningslöst krig

Här och var fanns kontrarevolutionära små arméer under befäl av f d tsarofficerare. Som följd av Lenins politik ställde sig hundratusentals bönder under dessas fanor. Trotskij forcerade uppbyggandet av Röda armén och våldsamma strider utkämpades. Inbördeskriget blev ett faktum.

För att bryta de spannmålsligande böndernas motstånd — enligt Lenin kom motståndet endast från kulakerna, de relativt rikare av bönderna, men även det stora skiktet medelbönder satte sig till motvärm — hetsade Lenin fattigbönderna mot "kulakerna". Fattigbondekommittéer skulle överta makten från bysovjeterna. Så tillämpades parollen "All makt till sovjeterna!"

Att rädda värsadden 1918 tänkte Lenin inte på. Därför blev enligt Medvedev "1918 års skörd sämre än föregående år". Den lär

ha uppgått till endast en tiondel av 1918 års areal.

Ju mer motståndet hårdnade, desto våldsammare hetsade Lenin mot kulakerna, i realiteten bönderna. "Man måste ta ifrån kulakerna spannmålen med våld", hette det i ett upprop i juni 1918. "Skoningslöst krig mot kulakerna!"

Terror

"I realiteten innebar detta terror", medger Medvedev med rätta och citerar Lenin: "... för att rädda befolkningen från hungersnöd måste vi föra en skoningslös, terroristisk kamp och ett krig mot bondebourgeoisin och övrig bourgeoisie som håller på sitt spannmålsöverskott".

Tjekan fick tillstånd att arkebusera "sabotörer" och "spekulanter". "Den revolutionär som inte hycklar kan inte avstå från dödsstraff", erkände Lenin och drev på terrorn. Då sovjeten i Petrograd vid ett tillfälle ville hindra massiv terror, blev Lenin rasande: "Jag protesterar energiskt... Vi måste uppmuntra en energisk, massiv terror mot kontrarevolutionen."

Krigskommunismen

Den tilltagande massterrorn framkallade naturligtvis våldsamma protester från mersjevikerna och socialistrevolutionärerna, skriver Medvedev. Då genomdrev Lenin, att dessa valda representanter uteslöts ur samtliga sovjeter.

Trots all hänsynslös terror och allu försök att undertrycka den privata handeln existerade en svart marknad med spannmål, utan vilken 40 procent av befolkningen skulle ha svultit ihjäl. Ändå riskerade de s k "säckbärarna" stränga straff: fängelse, koncentrationsläger eller arkebusering.

En förtjänst hos Medvedev är att han

anger Lenins socialiseringspolitik som den direkta orsaken till inbördeskriget. Ofta hävdas det motsatta förhållandet: den totala socialiseringen, krigskommunismen, var en följd av inbördeskriget. Så t ex *Svensk Uppslagsbok*, 2. uppl: krigskommunismen var "präglad av statens ansträngningar att under inbördeskrigets tryck ta hand om all produktion och distribution".

Medvedev vill emellertid urskulda Lenin. Till detta försök och till oktoberrevolutionens slutresultat — socialistisk demokrati eller partidiktatur med socialism som maktmedel och förklädnad? — blir det anledning att återkomma i en följande artikel.

Alvar Wallentin

Den sovjetiska uppmarschen pågår bakom avspänningens kulisser. Sovjets långsiktiga mål är klart: Världsherravälde. För att nå dit tillgrips spioneri, underminerande verksamhet, terrorism, krig genom ställföreträdare.

Uppmarschen är en laddad bok om ett brännande ämne — en bok som ger avslöjande och spännande inblickar i en världsomspännande hemlig verksamhet. Hans Graf Huyn är ledamot av Västtysklands Förbundsdag (riksdag) och dess utrikesutskott.

Hans Graf Huyn
UPPMARSCHEN

254 sidor. Contra-pris 57:- plus porto.
Beställ från Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.

Gör man något på arbetsförmedlingen?

Enligt en offentlig rapport är de arbetssökande, företagen och de ansvariga myndigheterna missnöjda med arbetsförmedlingens verksamhet. De arbetslösa får inga jobb och företagen får ingen personal! Sämre kan det inte vara. 1,1 miljarder satsas årligen på verksamheten. En del av de pengarna går åt för att krossa dem som driver en fungerande arbetsförmedling i privat regi. Sådant är nämligen förbjudet!

Enligt senaste statsbudgeten disponerar arbetsmarknadsdepartementet 12,5 miljarder kronor för budgetåret 1982/83. Beloppen för arbetsmarknadsdepartementet brukar normalt ökas på kraftigt under löpande budgetår, särskilt om det är problem på arbetsmarknaden.

I budgeten är 1,1 miljarder av arbetsmarknadsdepartementets pengar anslagna till vad som kallas "arbetsmarknadsservice" i vilket bl a ryms den offentliga arbetsförmedlingen. Huvudparten av pengarna används alltså till andra program, exempelvis arbetslöshetsunderstöd, arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten, hjälp till invandrare osv.

I följande artikel skall vi emellertid nöja oss med att se på vad vi skattebetalare får för de 1,1 miljarder som satsas på arbetsförmedlingen.

5750 anställda

Arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna har ungefär 5.750 anställda. Dessa borde kunna göra en hel del nytta, främst insatser för att begränsa arbetslösheten. De som skall betjäna av arbetsförmedlingen är emellertid föga begejstrade.

En färsk studie som gjorts för att utvärdera verksamheten vid arbetsförmedlingarna visar att:

- *de arbetssökande är missnöjda
- *företagen som söker arbetskraft är missnöjda
- *ansvariga myndigheter är missnöjda

Ändå fortsätter verksamheten som tidigare utan några större förändringar. Själv tror dock de ansvariga för arbetsförmedlingen att en verkligt genomgripande förändring är på gång. Man försöker nämligen lägga upp alla lediga platser i hela landet på data, varefter sökning skall kunna ske via terminaler på arbetsförmedlingarna.

För att klara av detta krävs naturligtvis en skicklig terminalhantering och ett väl fungerande system med inrapportering och avrapportering och klassificering av lediga

platser. Möjligheterna att komma någon vart med dessa problem verkar dock vara små.

I praktiken är det därför knappast troligt att datasystemet kommer att ha någon avgörande betydelse för förmedlingens möjligheter att fungera.

Fiasko

Sämre resultat än att misslyckas med att både erbjuda arbete till arbetssökande och att erbjuda företag arbetssökande är svårt att tänka sig för en arbetsförmedling. Men det är den bistra sanningen. Som vi kan styrka med egna erfarenheter, men som också styrks av offentliga rapporter.

Vid något tillfälle har vi t o m själva kunnat kryta ihop arbetssökande och arbetskraftssökande som förgäves letat efter varandra via arbetsförmedlingen!

En företagsledare i Skåne som Contra nyligen talade med berättade att han nästan aldrig lyckades rekrytera någon personal via arbetsförmedlingen. Företaget hade 55 anställda och behövde dels skickliga yrkesarbetare, men också utbildad rutinarbetskraft. Arbetsförmedlingen klarade inte av någondera, trots att flera stora företag lagts ned i trakten och arbetsförmedlingen då klagat på hur omöjligt det var att placera de uppsagda.

— Det enda knepet att få rätt på den arbetskraft som då frigörs är att leta rätt någon på det nedlagda företaget som kan ge namn och telefonnummer till de uppsagda. Se'n är det bara att ringa upp och ofta berättar de att de förgäves gått via arbetsförmedlingen, där vi anmält vårt behov av arbetskraft — det måste vi göra enligt lag.

— T o m i de fall där en lokal arbetsförmedling tillsatt en viss handläggare för att ta hand om de som uppsagts vid en nedläggning har det inte varit möjligt att få fram några arbetssökande. Inte p g r a att ingen vill söka, utan p g r a att arbetsförmedlingen inte förmår tala om att vi är intresserade.

Företaget betalar bra löner enligt kollektiv-

avtal, är mycket lönsamt och framgångsrikt i en annars besvärlig bransch. Men en del av verksamheten, ett gjuteri, anses traditionellt vara ett smutsigt och hårt arbete — är det kanske därför arbetsförmedlingen hellre ser folk gå arbetslösa?

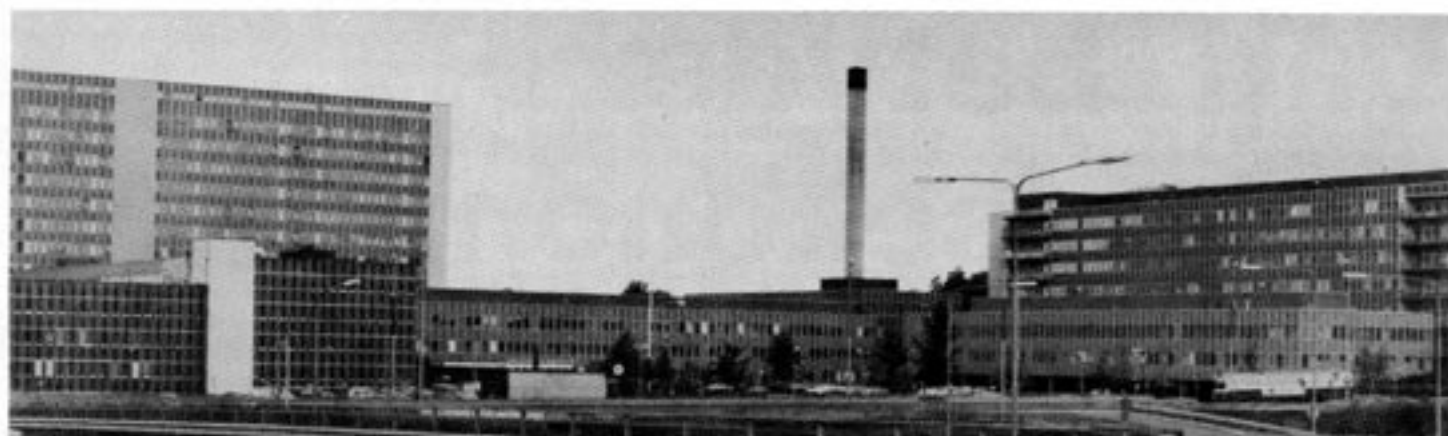
Låt oss höra vad andra företagare säger om arbetsförmedlingen. Många menar att man inte kan lita på arbetsförmedlingen. Den försöker inte föreslå sökande som på allvar passar för företaget. Ett företag i Täby norr om Stockholm berättar att man aldrig någonsin kunnat anställa någon genom arbetsförmedlingen. Företaget som är verksamt i den starkt växande elektronikbranschen har nu ett fyrtiotal anställda. Vid starten var det bara de tre delägarna själva som jobbade i företaget. Hittills har all rekrytering gått genom vänner och bekanta, genom de anställdas vänner och bekanta och genom släktingar. VD säger till Contra att det både är snabbare och säkrare att rekrytera personal på det sättet. Lediga platser måste anmälas till arbetsförmedlingen, men det kan dröja månader innan någon sökande hör av sig den vägen — och då är platsen redan tillsatt.

Då är vi inne på den andra sidans syn, de arbetssökande. En genomgående kritik tycks vara att arbetsförmedlingens enda ansträngning är att sätta Platsjournalen i handen på de arbetssökande. Om de ringer upp företag som anmält lediga platser där får de veta att platsen redan är tillsatt. Trots att det kanske var en helt ny plats i Platsjournalen.

Bakgrunden är långsamhet i hanteringen samt det helt orimliga systemet att samtliga lediga platser enligt lag måste anmälas till arbetsförmedlingen. Detta system innebär att hundratusentals registreringar och avregistreringar måste göras av arbetsförmedlingskontoren varje år — registreringar och avregistreringar som avser platser som aldrig kommer att tillsättas med hjälp av arbetsförmedlingen. På detta arbete slösar förmedlingen bort många årsarbetskrafter som istället kunde släpas in på att få förmedlingen att fungera där den behövs.

Om ett företag inte anmäler en ledig plats till arbetsförmedlingen, trots att förmedlingens tjänster är gratis, så beror det naturligtvis på att man kan ordna saken på annat sätt. Konsekvenserna av anmälnings tvånget är tre:

*de arbetssökande får uppgifter om lediga platser som inte existerar i praktiken,

Arbetsförmedlingen lyckas inte ens rekrytera personal till den offentliga sektorn. Arbetsförmedlingen är först fjärde rekryteringskälla i storlek för Stockholms läns landsting (på bilden Danderyds sjukhus).

Platsjournalen blir sämre än vad den borde kunna vara

*Företagen får extra administration med anmälningar som inte tjänar något syfte

*Arbetsförmedlingen använder egna resurser på meningslösa uppgifter istället för väsentligheter

Ovanstående tre slutsatser är ganska självklara. För alla utom arbetsmarknadsmyndigheterna. Där har man tillsatt en särskild utredning för att undersöka konsekvenserna av införandet av lagen om obligatorisk platsanmälan. Utredningen konstaterade att lagen varit en framgång. Varför? Jo, antalet anmälda platser hade ökat! Med andra ord konstaterade utredningen att företagen var laglydiga. Man bekymrade sig inte om att undersöka om antalet förmedlade platser hade ökat. Den fråga intresserade inte utredningen. Men den felaktiga utgångspunkten har gett arbetsmarknadsmyndigheterna råg i ryggen, de lever i den bästa av världar!

Centralstyrning

Ett av de svåraste problemen är den tungrodda centralorganisationen och de lokala tjänstemännens bristande självständighet och ansvar. AMS fastställer centralt i Solna regler som skall reglera all verksamhet i hela landet in i minsta detalj. Detta för att uppnå maximal "rättvisa" i handläggningen. Det innebär med nödvändighet att bestämmelserna blir krångliga och i många enskilda fall klart olämpliga. Men tjänstemännen ute i landet måste följa bestämmelserna. Deras uppgift blir att hitta i och tolka regelböckerna, inte att fatta vettiga beslut. Genom detta system skrämmas myndigheten naturligtvis bort initiativrika och duktiga personer och fostrar fantasilösa byråkrater.

Genom uppföljning av att alla följer reglerna ser man till att inga onödiga lokala initiativ tas.

Detta har medfört att uppgiften att vara arbetsförmedlare inom den egna organisationen anses vara ett lågstatusyrke. Det är utredare på centrala eller regionala kanslifunktioner som anses vara de "fina" jobben inom organisationen.

På vilket företag strävar försäljarna efter att bli "befordrade" till ekonomiavdelningen?

Personalen jobbar inte

Även om det finns 5.750 anställda inom arbetsmarknadsverket så är det inte lika många som jobbar. Av naturliga skäl finns det ingen personalgrupp i detta land som är mer kunnig om alla rättigheter till ledighet som finns i lagar och avtal. Och ingen arbetsgivare som lika tandlöst accepterar alla upptänkliga skäl för ledighet.

För några år sedan besökte en representant för Contra, dåvarande arbetsmarknadsministern Rolf Wirtén och ytterligare några personer en länsarbetsnämnd i Mellan-Sverige. Länsarbetsdirektören klagade över att man inte hade personal nog. När arbetsmarknadsministern kontrade med att man fått en kraftig ökning av personalstyrkan fick han svaret att denna ökning helt hade ätits upp av ledighet för studier, konferensdeltagande och andra improduktiva sysselsättningar.

Så går det till

Vi har fått inblick i hur det praktiskt kan gå till på en arbetsförmedling. Exemplet är autentiskt och hämtat från en storstadsförort.

Det mesta arbetsförmedlingen har att erbjuda är tidningen Platsjournalen. Tidigare låg den framme så att den som ville kunde ta ett exemplar. Numer delas den endast ut efter personlig förfrågan. Det innebär att den som anländer på morgonen kan få vänta två till tre timmar för att få en tidning i näven — och det är den enda hjälpen som ges. Anledningen till att man inte vill låta Platsjournalen ligga framme är att man måste föra statistik över antalet kontakter man har på arbetsförmedlingen — så att man kan få underlag för ökade anslag till ett kommande år. Formellt säger man också att det är viktigt att "hålla kontakten med de arbetslösa för att inte försvåra deras sociala situation". Men den sociala kontakten består alltså enbart i att man överlämnar en tidning — inget annat. Ett personligt samtal

med en arbetsförmedlare beviljas med tjugo minuter var femte vecka!

Nu finns det även på arbetsförmedlingarna initiativrika sökande som snart lär sig bakom vilka diskar Platsjournalen finns gömd och som olovandes tar ett exemplar utan att vänta sina timmar (dessa initiativrika personer ordnar normalt snabbt ett jobb också). För att kompensera detta svinn i statistiken räknar just detta kontor till ett antal extrabesök varje dag.

"Personlig hjälp"

På denna arbetsförmedling erbjöds alltså de arbetssökande ett personligt samtal var femte vecka. Ett typiskt sådant samtal börjar med frågan "Är Du arbetslös?" Varefter arbetsförmedlaren och den arbetssökande gemensamt läser Platsjournalen och talar om det ena eller andra jobbet kan vara något av intresse.

Ofta frågar arbetsförmedlaren inte ens vad den arbetssökande kan vara intresserad av, vilket åtminstone skulle underlätta läsandet av Platsjournalen.

Ofta är det också så att arbetsförmedlaren sällar ut mängder av arbeten som den arbetssökande skulle kunna vara intresserad av. Slutsatsen av samtalet blir att det inte finns något arbete alls av intresse. Det förorts kontor som dessa uppgifter är hämtade från drog upp en cirkel med en radie på fyra-fem kilometer samt räknade in den del (ungefär en fjärdedel) av stadens centrum som låg åt rikt håll. Själva citykärnan samt områden på fem kilometers avstånd åt fel håll kom inte i fråga — trots att det fanns lediga platser. De arbetssökande fick inte ens veta att det fanns lediga platser där!

Istället för att berätta om vad som fanns föreslog arbetsförmedlarna att den arbetssökande skulle fortsätta att gå och stämpla, gå en AMS-kurs, börja studera på gymnasiet eller liknande.

För några år sedan sökte en stor fabrik i en avlägsen Stockholmsförort utbildad arbetskraft i åldern 16-18 år. Företaget hade behov av inemot hundra personer, men lyckades bara rekrytera något tiotal. På

(Forts på sid 9)

Vad betyder "utbudsekonomi"?

Dagens modeord nummer ett i den ekonomiska diskussionen är utbudsekonomi. Det låter enkelt – och är inte särskilt svårt. Men termen måste först sättas in i sitt sammanhang.

Ricardo och Marx

Nyckelord i all ekonomisk analys är utbud, efterfrågan och priser.

Men utbud och efterfrågan är två termer som inte alltid haft samma dominerande roll i ekonomisk teori. Det var först för cirka 110 år sedan som ett antal ekonomiska vetenskapsmän vände upp och ned på den dittills gällande föreställning om varors värde.

Fram till 1870 var den brittiske ekonomen David Ricardos värdelelära helt dominerande. Ricardo ansåg att en varas värde skapades genom att någon lade ner arbete på den. En stol var mer värd än de trästycken som den var gjord av, eftersom någon arbetat med trästyckena. Värdet av stolen motsvarade exakt trästyckena och det nedlagda arbetet.

Om man behövde maskiner för att sköta tillverkningen, så låg det ett nedlagt arbete i maskinerna, som "överfördes" till de produkter som maskinerna användes för att producera. Maskinen släts ut och i själva förslitningen överfördes värdet.

Det var för denna värdelelära som var grunden för Karl Marx ekonomiska system, och som än idag används av renläriga marxister, något som är en av förklaringarna till de ekonomiska misslyckandena i kommunistländerna.

Vid en ytlig granskning kan värdeleläran verka rimlig, men man stöter snart på problem. David Ricardo ansåg själv exempelvis att jordägarna fick en omotiverad del av resultatet av produktionen, eftersom jorden inte (mer än marginellt) var skapad av mänskliga ansträngningar.

Andra pekade på svagheter som att en vara som producerades med onödigt stor arbetsinsats skulle bli mer värdefull än en likadan vara som producerades mer effektivt. Mot det gjorde anhängarna av värdeteorin i sin tur invändningen att man bara kunde räkna den minsta nödvändiga arbetsinsatsen för att få fram det verkliga värdet.

Besläktad med värdeteorin var problemet att bedöma varors nytta – varför var diamanter så högt prissatta jämfört med

vatten, som trots allt måste sägas ge användarna större nytta? Det var den paradoxen som hade lett tidigare ekonomer, från Adam Smith och David Ricardo till Karl Marx till uppfattningen att det var produktionskostnaderna och inte nyttan av en vara som var avgörande för priset.

Marginalteorin

Vi börjar nu äntligen närma oss utbud och efterfrågan. 1870 lanserade tre ekonomer i olika delar av världen och oberoende av varandra den så kallade marginalnytteteorin. Den innebar i korthet att nyttan (värdet) av en produkt sjunker ju mer man har tillgång av den. Det går att göra en enkel kurva som visar hur kunderna är beredda att betala allt mindre för en produkt om det finns mer av den. Om man kombinerar den kurvan med en kurva över hur företagen är beredda att producera alltmer vid högre priser, så får man det nu klassiska diagrammet om samband mellan utbud, efterfrågan och priser.

Resonemanget om utbud och efterfrågan kan föras för varje produkt. Men i princip går det att göra ett diagram som avser hela ekonomin. Befinner sig kurvorna i ett idealiskt läge får vi ett samhälle med full sysselsättning och utan inflation. Men så bra är det sällan. Vi hamnar i ekonomisk obalans, där efterfråge- och utbudskurvorna skär varandra i ett läge som inte exakt motsvarar fullt utnyttjande av den ekonomiska produktionskapaciteten.

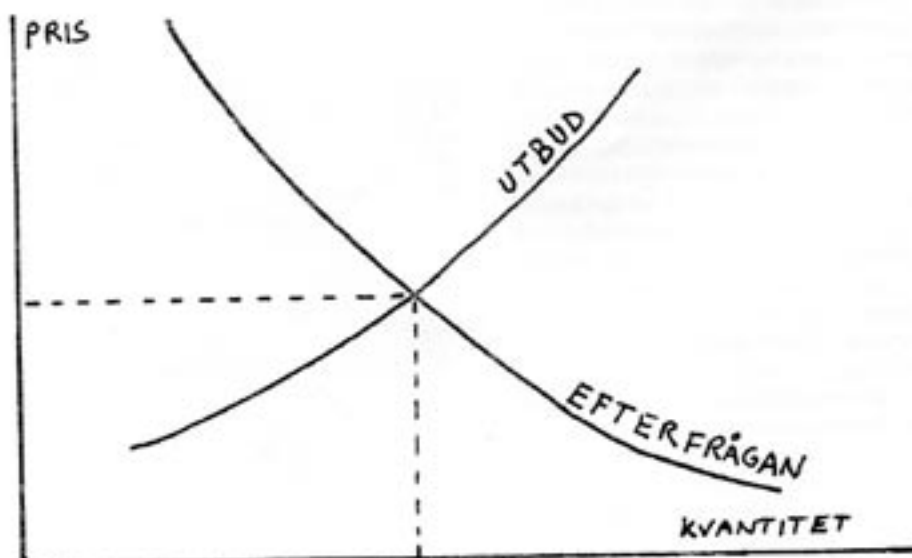
Efterfrågeekonomi

Sambandet mellan utbud och efterfrågan förklarade mycket av ekonomins grunder. Men insiktarna böjades utnyttjas för att driva en statlig stabiliseringspolitik först på 1930-talet. Det var den store brittiske ekonomen John Maynard Keynes som lanserade nya och revolutionerande teorier för hur samhället kunde ingripa för att minska ekonomiska problem. En sammanfattning av sina tankar gjorde Keynes i boken *General Theory* som utkom 1936.

Det var i *General Theory* som en genomtänkt så kallad stabiliseringspolitik först presenterades. Keynes menade att samhället hade stora möjligheter att påverka efterfrågan, och att samhället genom att utnyttja dessa möjligheter kunde lindra både arbetslöshet (underskottsefterfrågan) och inflation (överskottsefterfrågan).

I ett läge med arbetslöshet är den samlade efterfrågan för låg. Efterfrågan höjs genom att staten ökar sina egna uppköp, ökar medborgarnas inkomster och begränsar skatterna. Detta kan ske genom ett tillfälligt budgetunderskott. Keynes menade att man inte, som tidigare varit brukligt, behövde balansera statens budget varje år. Staten kunde gott kosta på sig att ha underskott en del år, om detta behövdes för att stimulera ekonomin.

En viktig poäng med Keynes teori var att efterfrågan inte bara ökade med ett lika stort belopp som staten satsade, utan med

ett större belopp. För efterfrågan i första omgången resulterade i inkomster hos dem som levererade varorna som efterfrågades, så att dessa i sin tur kunde efterfråga nya varor osv. Man brukade räkna med en s k *multiplikatoreffekt* som innebar att sluteffekten av en av samhället skapad efterfrågan var fyra till fem gånger så stor som den ursprungliga insatsen.

Motsatsen skulle enligt Keynes gälla i situationer med överskottsefterfrågan och inflation. Staten borde då skära ned sina utgifter, höja skatterna och bygga upp ett budgetöverskott.

När världens finansministrar efter andra världskriget på allvar började tillämpa Keynes recept så blev det snart nog så att man i arbetslöshetstider blev mycket pigg på att använda budgetunderskott och lånefinansiering för att öka statens utgifter och därmed skapa efterfrågan, medan man under inflationstider i första hand satsade på skattehöjningar, inte på nedskärningar i statsutgifterna. Genom detta genomgick de flesta ekonomier en utveckling i riktning mot allt större offentlig sektor.

Det var en konsekvens som Keynes inte alls hade förutsett eller avsett — hans teori var i stort sett neutral i förhållande till den offentliga sektorns tillväxt på sikt.

Genombrottet för Keynes teorier skedde inte utan motstånd, men omkring 1970 hade Keynes teorier i stort sett segrat. Och då dröjde det inte många år innan teorierna började fungera dåligt för att förklara vad som hände.

Stagflationen

Vad som inträffade var en situation med såväl ekonomisk stagnation som inflation, något som inte ingick i de möjligheter Keynes diskuterade — han förutsatte *antingen* inflation *eller* stagnation. Men verkligheten ville inte anpassa sig efter detta.

Möjligheterna att manipulera med efterfrågan fungerade inte heller lika bra som tidigare. Multiplikatoreffekten minskade (eftersom skatterna blivit högre blev det mindre kvar av den ursprungliga insatsen som medborgarna kunde konsumera).

Det blev alltså successivt allt dyrare för samhället att uppnå en viss effekt — på grund av de höjda skatterna fick allt större del av effekten betalas direkt ur statskassan, istället för att automatiskt uppstå genom multiplikatoreffekten.

Utbudsekonomin

Det var i detta läge som en rad nya, främst amerikanska, ekonomer började ifrågasätta Keynes teorier från grunden.

Keynes försökte påverka ekonomins efterfrågesida. När det nu blev allt svårare att göra, varför inte istället påverka utbudssidan. Det skulle dessutom ha fördelen att det inte automatiskt höjde statens andel av produktionen. Visserligen skulle staten få ökade skatteintäkter om produktionen ökade,

men bara ungefär i samma proportion som produktionen ökade.

Det fanns ingen automatik med ökad offentlig sektor inbyggd i systemet.

Men hur skall man då öka utbudet? Hur skall man få människor att arbeta mer, företag att anställa fler? Lösningen heter enligt utbudsekonomin *motivation*. Det måste löna sig att göra en insats. Skatterna måste bli lägre. Extrainsatser får inte straffbeskattas. Detta gäller både anställda och företagare, men kanske framförallt företagare. De som fungerar som pådrivande i vår ekonomi, de som introducerar nyheter och anställer folk.

Om motivationen finns, om det lönar sig att arbeta, så kommer ju också inkomsterna som gör det möjligt att efterfråga de nya produkterna. Kärnan i utbudsekonomin budskap är att samhället skall lägga beslag på en mindre del av inkomsterna, för att därigenom ge medborgarna motivation att arbeta hårdare.

Det är som framgår av detta en fundamental skillnad i utbudsekonomin och den keynesianska efterfrågekonomin angreppssätt på de ekonomiska frågeställningarna. När det gäller recepten i stora drag finns det emellertid *vissa* likheter. Men den avgörande skillnaden består i att Keynes politik leder till ökad statlig inblandning, medan utbudsekonomin leder till minskad inblandning.

En av de mest kända företrädarna för utbudsekonomin är ekonomen Arthur Laffer vid University of Southern California i San Diego. Laffers namn har framförallt blivit känt genom den s k Laffer-kurvan. Den utgår från det enkla förhållandet att statens inkomster vid skattesatsen noll är noll, och att statens inkomster även vid skattesatsen 100% är noll (ingen vill då tjäna pengar). Någonstans däremellan finns en punkt där statens intäkter skulle börja sjunka, trots att skatten höjs! I Sverige har vi åtminstone några praktiska exempel på när detta inträffat. Spritskatten har varit ett exempel; skattehöjningar har vid några tillfällen lett till minskade skatteintäkter, eftersom försäljningen minskat på grund av prishöjningen.

Vid ett möte i höstas i Stockholm presenterade Arthur Laffer sina idéer och diskuterade dem med Aftonbladets chefredaktör Carl-Johan Åberg och moderat riksdagsmannen Carl Bildt. Laffer hade ganska svårt att övertyga de svenska debattdeltagarna om det förträffliga i hans idéer. Åberg var varm anhängare av höjda skatter, medan Carl Bildt lät påskina att de borgerliga regeringarna skulle ha sänkt skatterna och drivit en djärv utbudspolitik som resulterat i katastrofala budgetunderskott, som det nu inte gick att fortsätta med.

Laffer lät sig dock inte bekomma av dessa invändningar utan hänvisade till den amerikanska ekonomiska politik som nu inlets av regeringen. Laffer menade att Reagan i djupet var insatt i de utbudsteoretiska

resonemangen och att han därför kunde förväntas fullfölja politiken på ett helt annat sätt än Margaret Thatcher i England. Laffer var djupt besviken på den brittiska politiken och menade att den inte alls innebar någon utbudsstimulans. Skatterna hade inte sänkts — utan i praktiken höjts — för de breda inkomstskikten. Visserligen hade de alla högsta skattesatserna sänkts något, men detta hade enligt Laffer föga betydelse. Det var tidigare så orimligt höga skatter att ingen med sådana inkomster egentligen behövde uppge dem. Det var billigare att genom att hyra en revisor och genomföra skenransaktioner se till att det aldrig blev någon inkomst på denna nivå. För dessa människor, som hade råd med dyrbara ekonomiska rådgivare, var alltså skatterna inte egentligen något allvarligt problem.

Carl G. Holm

Arbetsförmedlingen

(Forts från sid 7)

arbetsförmedlingen i den närförort som låg mitt emellan fabriken och Stockholms centrum, där de allmänna kommunikationerna var förträffliga åt bägge hållen, hade man ingen aning om att fabriken behövde personal. Man hade stora mängder arbetslös ungdom som fick "KAS" (stöd till dem som inte är med i arbetslöshetskassa). Alla ansträngningar att finna arbeten åt dem inriktades på den egna orten eller Stockholms innerstad, trots att det gick snabbare att ta sig till fabriken i den avlägsna förorten!

På en annan ort finns det arbetsförmedlare som berättar att man över huvud taget inte nämner att det finns lediga platser på storföretaget X. X har nämligen personalbostäder (som naturligtvis ingen anställd tvingas hyra, men väl har möjlighet att hyra) — och en anställd som bor i personalbostad är livegen, sådant ville inte arbetsförmedlaren ta på sitt samvete. Då var det bättre om vederbörande fick gå och stämpla ytterligare ett tag.

X har mycket riktigt tvingats lägga huvuddelen av sin produktion i en annan kommun, där bostadssituationen är lättare, så att det inte behövs några personalbostäder!

Vi har också stött på åtskilliga exempel på hur man direkt avrätt arbetssökande från att ta jobb som varit rimliga, men kanske inte helt idealiska. "Vänta ett tag till, så skall Du se att det dyker upp något. Du kan ju stämpla några månader till". Samtidigt som företaget som söker personal inte får någon enda anvisad.

Jobben går vid sidan!

Resultatet är naturligtvis att allt fler arbeten förmedlas vid sidan av arbetsförmedlingen. Vi kunde i förra numret av Contra redogöra för hur Stockholms läns landsting rankade olika rekryteringsmetoder (i antalet tillsatta

(Forts på sid 23)

Norge inom NATO-alliansen

Norge har inga utsikter att försvara sin 2.500 km långa kust utan stöd från NATO. Och Norge är ett strategiskt viktigt land, som sitter på läset till Nordatlanten för den sovjetiska flottan — därför behöver Norge ett kraftfullt stöd från NATO.

Behovet av en isfri hamn och fri utfart till världshaven var motivet för utbyggnaden av marinbasen Murmansk, som idag är Sovjets starkaste och viktigaste flottstöddepunkt i norra Europa.

Sovjet har efter USA världens slagkraftigaste flotta och en väsentlig del är baserad i Ishavet, och opererar i Norska havet, Barents hav och Nordatlanten.

Vid ett krigsutbrott gäller det för de ryska sjöstridskrafterna att behärska Nordatlanten för att snabbt kunna avskära och förhindra de allierades sjötransportlinjer mellan USA, Kanada och Västeuropa. Snabba amerikanska truppförstärkningar är en förutsättning för ett framgångsrikt försvar av den europeiska kontinenten och NATO är helt beroende av de strategiskt viktiga områdena Norge och den amerikanska flygbasen Keflavik på Island i försvaret av Västeuropas norra flank.

Norge behöver NATO

Några utsikter att ensamt försvara sin 2.500 km långa sjögräns har Norge inte. Landets försvarssystem bygger helt på alliansen med NATO och amerikansk militär trupp för att kunna möta en sovjetisk attack mot Nordnorge.

Norges medlemskap i NATO är inte endast militärpolitiskt. Historiskt och handelspolitiskt har Norge alltid tillhört Västvärlden, bl a på grund av landets ställning som en av världens ledande sjöfartsnationer.

I den norska försvarsplanen förutsätts att Skandinavien vid ett globalt, konventionellt krig blir indraget i krigshandlingarna genom ett sovjetiskt angrepp mot norska gränsen i norr.

Den sovjetiska flottmanövern OKEAN-75 visade med all tydlighet de ryska avsikterna. Manövern hölls i omedelbar närhet av norskt område och inleddes med fingerade landstignings- och amfibieoperationer mot mål i Norge som föranledde den norske försvarsministerna till följande uttalande: "Sovjetunionen är en supermakt, och det, som kanske mest oroar oss i försvaret och även en stor del av allmänheten här hemma, har varit den sovjetiska styrkeuppladdningen

och militära aktiviteten uppe i norr. Vi kan konstatera, att Sovjetunionen byggt upp en mycket modern och slagkraftig marin. Det läggs stor vikt vid nya flygplans- och fartygstyper (landstigningsfartyg), som är speciellt ägnade för raketer av olika typer. Den utveckling, som här läger rum i så omedelbar närhet av norska gränsen och i ishavsområdena utanför vår kust, har ytterligare understrukit Norges geografiska läge och det förhållandet att vi kan komma i en utsatt position i händelse av en allvarlig internationell kris i Europa."

Nordatlanten

Vid ett stormaktskrig förutses sovjetiska sjö- och luftstridskrafter snabbt stöta fram mot Barents hav och Norska havet för att sedan svepa ner mot Nordatlanten, där kärnvapenbestyckade atomubåtar intagit sina på förhand bestämda positioner. Ett massivt angrepp med markstyrkor riktas mot Nordnorge, samtidigt som norska hamnar blocke-

ras. Fällskärmsjägare, luftburet infanteri transporteras via finskt och svenskt lufrum i syfte att erövra och besätta flygplatser och strategiska militära områden.

Ett framgångsrikt sovjetiskt sjökrig betyder rysk kontroll över Nordatlanten. Mellan Grönland, Island och Norska havet utbreder sig ett trängt "gap" — sjöregionen Grönland, Island, Färöarna, Shetlandsöarna och norska Västlandet. Det är detta område som måste behärras av den ryska flottan. Lyckas denna operation är Skandinavien omringat och militärt förlorat.

Ännu så länge fattas en bit i det ryska krigspuzzlet i norr. Sedan länge utövar Sovjet ett starkt politiskt tryck på Norge om gränsdragningen i Barents hav, ett havsområde som Moskva betraktar som sovjetisk intressesfär. Några framsteg i de årslånga förhandlingarna har inte uppnåtts och denna del av Ishavet är praktiskt taget "okuperad" av ryssarna. (Forts på sid 15)

Amerikanska marinkårsstyrkor övar landstigning i Nord-Norge. Sambandet med NATO är en hörnpelare i norsk försvarspolitik.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan, försävt inte annat markerats med citationstecken.

Så går det till i facket Sverige

Datainspektionen har till uppgift att övervaka att de företag, organisationer och myndigheter som använder datautrustning inte missbrukar möjligheterna. I slutet av 1981 fick man en anmälan från ett måleriföretag enligt följande:

Måleribranschens semesterkassa

Enligt vad vi erfarit har någon beordrat rubricerade kassa, som handlägges av postbanken, att ej utbetala semesterlön till vissa målare (ej fackligt anslutna). Dessa målars semesterersättning skickas istället till den lokala fackavdelningen där semesterersättningen av vederbörande kan utkvitteras mot någon slags tvivelaktigt avgift. Detta anser vi vara ett otillbörligt utnyttjande av dataregistrering för diskriminering som vi ber Er undersöka och tillrätta.

Sedan datainspektionen undersökt saken visade det sig att semesterkassan helt utan erforderliga tillstånd lagt upp sitt register på ADB.

Semesterkassan administreras av facket, men till den betalas semesterersättning in för alla anställda i branschen. Vid semester-tidpunkten är det sedan kassan (och inte företaget) som betalar semesterersättning. Liknande arrangemang finns också i övriga byggsektorn där det är vanligt med täta byten av arbetsgivare (anställningen är ofta "per bygge").

De ansvariga för måleribranschens semesterkassa är nu polisanmälda för sin verksamhet och har åtal och dom att se fram emot.

Svenska skattebetalare subventionerar Sovjet

Den svenska jordbruksproduktionen överstiger den inhemska konsumtionen. Överskottet säljs på världsmarknaden, till av skattebetalarna subventionerade priser. Nötkött inom landet hade första halvåret 1982 normalt partipris på 22:13 per kg inom landet, men 9:60 på export. Många konsumenter och skattebetalare har svårt att förstå att de skall vara med och betala mellanskillnaden vid export till utlandet.

An svårare är det att förstå att priset vid export till Sovjet är ännu lägre och ännu mer subventionerat. För sovjetexporten nöjer man sig med ytterligare någon krona lägre pris!

Svenska skattebetalare är alltså med och lindrar konsekvenserna av den sovjetiska jordbrukspolitikens misshushållning!

Hyckleri i Göteborg

Radio Göteborgs skandalöst dåliga program har lett till att den annars så tröga ledningen för lokalradion och Sveriges Radio agerat. De som gjort programmen talar om radioledningens ingrepp som ett hot mot yttrandefriheten!

Mot vems yttrandefrihet? Jo, en handfull anställda vid Radio Göteborgs yttrandefrihet. Inte yttrandefrihet för de hundratusentals göteborgare som inte får miljoner av skattebetalarnas pengar för att driva radioverksamhet.

I ett fritt samhälle med verklig yttrandefrihet skulle företagsledningen inte behöva ingripa på det sätt som nu skett — lyssnarna skulle välja andra program vilket skulle framtvinga en ändring av helt andra skäl. I ett samhälle med verklig yttrandefrihet i radio skulle det säkerligen finnas utrymme för en anständig programverksamhet i Göteborg. Det finns det inte idag. Varken i Radio Göteborgs gamla eller nya tappning.

Radiolagen och monoopolet är en ram inom vilken ingen verklig yttrandefrihet kan existera. Tiden kan nu vara mogen att rensa upp i detta trask.

Mot denna bakgrund har Stiftelsen Contra i en skrivelse till utbildningsdepartementet ansökt om att få överta Sveriges Lokalradio AB:s sändningstillstånd i Göteborg. Sveriges Lokalradio har inte förmått följa radiolagens krav och inte ens att genomföra regelbundna sändningar. Därmed bör staten vara befriad från sina förpliktelser gentemot Sveriges Lokalradio AB och kunna ge koncession för sändningarna till exempelvis Stiftelsen Contra, som hittills är den enda som ansökt

om sådant tillstånd.

I skrivelsen till utbildningsdepartementet heter det att "ett beviljande av koncession till Stiftelsen Contra skulle innebära en kraftfull utvidgning av den yttrandefrihet som hittills saknats i etern — med undantag för den begränsade Närradion."

Det kan tilläggas att det i flertalet länder i Latinamerika — inklusive militärdiktaturer — råder en betydligt större yttrandefrihet i etern än i Sverige.

Cancerrisker

I Contra nr 2 1981 hade Elizabeth M Wheelan en artikel om cancerfaran, och hur liten del av denna som förorsakades av kemikalier, livsmedelstillsatser etc.

Nya amerikanska rön återges i årets verksamhetsberättelse för Kemikontoret (den kemiska industrins intresseorganisation). I en tabell återges riskfaktorer enligt en amerikansk undersökning av R Doll och R Peto: *Quantitative estimates of available risks of cancer in America today* från 1981.

I tabellen ges en uppskattning av hur stor del av cancerödligheten som förorsakas av olika faktorer.

Tobak	30%
Alkohol	3%
Mat och dryck	35%
Livsmedelstillsatser	1%
Sexualbeteende	7%
Yrke	4%
Föroreningar	2%
Industriprodukter	1%
Läkemedel, röntgen	1%
Naturlig strålning	3%
Infektioner	10%
Okänt	3%

Bedömningarna varierar något om talens storleksordning, men helt klart är att de två

dominerande faktorerna är rökningen och maten — och med maten menas mat utan tillsatser, som är redovisade för sig. (I USA — där man har många invandrargrupper med skilda matvanor, men bosatta på samma orter och arbetande i samma yrken, har det varit möjligt att studera matvanornas betydelse för cancerfrekvensen).

Uppskattningsvis 90% av cancerfallen tillskrivs idag skilda yttre faktorer — det moderna industrisamhällets produkter är dock blygsamma i detta sammanhang.

Rättssäkerheten kläms åt

Ytterligare ett allvarligt steg på väg mot polisstaten har i smyg tagits av Riksdagen. Genom en ny lag — som träder i kraft den 1 juli 1982 — kan en domstol besluta att en försvarare skall anses jävig till förmån för den åtalade och på denna grund avvisas av domstolen.

En av rättssamhällets grundpelare är att en åtalad skall kunna anlita den juridiska hjälp han behöver för att rentvå sig. Den anklagade får själv välja vem han/hon vill ha till försvarare, och det är då naturligt att någon som vederbörande har förtroende för väljs. Det är just dessa personer som skall kunna förklaras jäviga enligt den nya lagen! En advokat eller annan jurist som har eller har haft uppdrag åt den misstänkte eller ekonomiska förbindelser med honom/henne skall kunna förhindras att vara försvarare av domstolen. Det blir sedan oftast domstolen som själv utser en försvarare åt den misstänkte.

Bestämmelsen har ingen motsvarighet på denna sidan järnridån.

Nytt slag mot yttrandefriheten

Ytterligare regler är nu på gång som gör yttrandefriheten alltmer till en chimär när det gäller ljudinspelningar.

Genom en särskild kassetskatt skall samhället ta in 40 miljoner kronor per år. Den officiella motiveringen för detta är att kassetterna ofta används för att kringgå copyrightregler för skivor m m. Artister får inte sin royalty eftersom inspelningar görs från radio, lånade grammofoonskivor etc.

Det ligger en del i detta resonemang. Men nästa del av förslaget visar att det inte alls var fråga om att kompensera för dessa nackdelar. Pengarna skall nämligen fördelas till artister och grupper som väljs ut på helt godtyckligt sätt av Statens kulturråds kulturbyråkrater. Återigen skapas ett redskap för att snedvräta kulturlivet och yttrandefrihetens praktiska tillämpning.

Som vanligt kommer den praktiska tillämpningen sannolikt innebära att personer med åsikter som inte passar det socialistiska kulturrådet får vara med och betala för den socialistiska propaganda som flödar ur det som får kulturrådets stöd.

Regeringen bryter mot regeringsformen

En utredare som granskat tullagstiftningen (under handelsdepartementet) menar att mycket allvarliga brott mot regeringsformen begåtts i flera fall. I vissa fall kombinerat med brott som straffas enligt brottsbalken. Några exempel ur utredarens rapport:

*Regeringskansliet har gett order om ändring av en av riksdagen antagen lag (regeringen får inte ändra lagar utan riksdagens hörande).

*Original exemplaret, med Fällidins namnteckning, av en proposition har försvunnit. Det är just statsministerns underskrift som gör propositionen formellt giltig.

*I ett regeringsprotokoll har en ändring gjorts för hand, utan någon anteckning om vem som gjort ändringen eller vilket datum ändringen gjorts. I det aktuella fallet måste ändringen (beroende på när den gjorts) antingen innebära att regeringen förvanskade riksdagens beslut eller att regeringens beslut ändrats i efterhand.

(Från Riksdag & Departement)

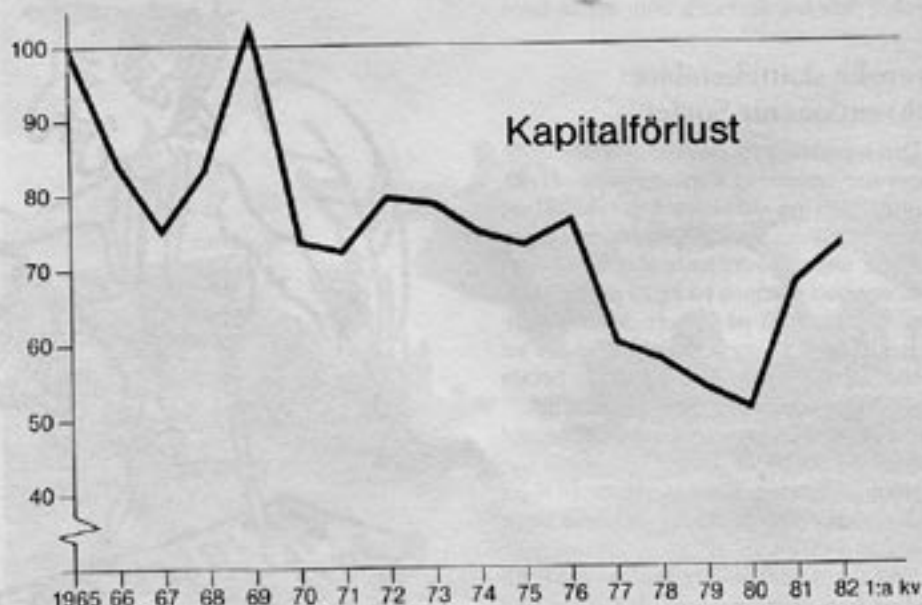
Värdet på aktier

En person som köpte aktier för 25.000 kronor 1965 hade fram till årsskiftet 1981/82 i genomsnitt förlorat 7.000 kronor, räknat i fast penningvärde.

I löpande penningvärde steg aktiekurserna på Stockholms fondbörs med knappt 170 procent under tiden 1965-1982. Under samma period ökade dock konsumentprisindex med 265 procent. Om man tar hänsyn till inflationen har således aktiekurserna sjunkit med 28 procent sedan 1965.

Trots uppgången under år 1981 skulle aktiekurserna behöva öka med 38 procent för att nå samma reala nivå som 1965.

(Näringslivets ekonomifakta)

Myglet kring presstödet allt värre

Det statliga presstödet hotar nu att lägga hela den svenska pressen under sin kontroll. Allt fler märkliga åtgärder vidtas av pressen, för att skaffa sig presstödet.

Exempelvis håller man på att slå sönder de redan tidigare små socialdemokratiska landsortstidningarna för att genom fler varianter få ökat presstödet.

Folkbladet Östgöten, som varit gemensamt organ för socialdemokraterna i Östergötland håller på att delas upp i tre smådelar med Linköping, Norrköping och Motala som utgivningsorter. Om tillräckligt många artiklar skiljer de tre tidningarna åt berättigar de till mer presstödet än en gemensam och säkert för samhället betydligt billigare tidning. Kalmartidningen Östra Småland genomgår samma omvandling: Västerviks-Demokraten och Oskarshamns-Nyheter heter de nya blad som skapats av presstödet (tidningarna har under en lång följd av år getts ut med de olika namnen på första sidan, men innehållet har varit identiskt; nu försöker man variera innehållet något, för att komma över minimigränserna för vad presstödsnämnden skall anse som en självständig tidning).

Det finns många märkligheter för den som orkar sätta sig in i presstödsreglerna. Exempelvis extra stöd till tidningar som är till minst 20% på annat språk på svenska, men inte till mer än 50%. Specialdesignat för en enda tidning: Haparandbladet. Det finns åtskilliga tidningar som har någon sida på finska (eller engelska) och det finns flera tidningar på andra språk med korta inslag på svenska — men bara Haparandbladet ligger mellan 20 och 50% på annat språk än svenska!

UTLANDS-NYTT

Näst siste Helsingforsmedlemmen likviderad av KGB

Den 24 november 1981 körde en tung lastbil (registreringsnummer MAZ 503, förare G Lazutkin) över, och dödade kyrkoherde Bronius Laurinavicius, den ene av de två medlemmarna av den litauiska avdelningen av kontrollgruppen för övervakandet av Helsingforsavtalet ännu i frihet. KGB har systematiskt eliminerat medlemmarna i denna avdelning, den näst avdelningen i Moskva mest aktiva, grundad i Vilnius för fem år sedan. Flera ögonvittnen berättar hur lastbilen jorde upp på trottoaren, körde över Laurinavicius och sedan forsvann från platsen. Enligt andra samstämmiga vittnesmål knuffades Laurinavicius framför lastbilen av fyra män. Strax innan sin död kritiserades han våldsamt i sovjetisk press i Litauen, och han anklagades bl a för att vara ateismens fiende (han var kyrkoherde!) Nu är bara en medlem i den litauiska Helsingforsgruppen i frihet: poeten och författarinnan Ona Lukauskaitė-Poškienė, men hennes dagar är med all sannolikhet också räknade; av de övriga medlemmarna är sex inspärrade i koncentrationsläger och en lever i exil i Västeuropa. KGB:s effektivitet och arbetsvilja är det inget fel på!

Christer Arkefors

Sovjetiska agenter terroriserar flyktingar från Öst i Australien

Tusentals östeuropeiska flyktingar bosatta i Australien är offer för en metodisk terrorkampanj genomförd av sovjetiska agenter med turistvisum i samarbete med sovjetisk ambassadpersonal. Den sovjetiska regeringen har skapat ett system för att till Sovjetunionen överföra "donationer" och fonder, vilka härrör från försäljning av döda flyktingars egendom. Sovjetagenter besöker den överlevande maken och ger "rådet" att sända åtminstone en del av de ärvda pengarna till Moskva. Detta "råd" följs vanligen av hotet om de hemskheter som annars kommer att drabba släktingar i Sovjet.

Christer Arkefors

Österrikiska kommunister

De österrikiska kommunisterna är inte många. Partiet har 16.000 medlemmar i ett land med ungefär lika många invånare som Sverige. Ungefär hälften av medlemmarna är över 60 år. Partiet, KPÖ, har officiellt en budget på en och en halv miljon kronor, men trots detta 200 fast anställda, 100 partilokaler och tidningen *Volksstimme*, som går med över tio miljoner kronor i förlust! Budgeten skulle räcka till en årslön på 7.500 kronor per anställd!

Men det finns andra resurser. Partiet är

Geigen — kör 55 miles i timmen (88 km/h)

ägare till ett femtiotal företag, huvudsakligen försäljningsbolag. Många av dem säljer produkter från östblocket. Den sammanlagda omsättningen uppskattas till cirka två miljarder kronor.

Det är dock inte partiet direkt som äger företagen, utan man anlitar olika bulvaner, som får skriva på "slavkontrakt" med partiet.

Förhållandet uppdagades i samband med en omfattande process kring ett av de mest lukrativa företagen, oljebolaget Turmol. 1979 var partiet inne på att sälja företaget, men dåvarande chefen anade möjligheten att hävda att företaget var hans. Skulle partiet verkligen våga dra fram dokumenten om hur företaget var uppbyggt i en process? Det visade sig att partiet värderade pengarna högre än de politiska konsekvenserna. Tvisten fördes till domstol i Wien, som fastslog att bolaget ägdes av KPÖ! Under processen avslöjade att Turmol betalat flera miljoner kronor till KPÖ de senaste åren.

(Der Spiegel)

Misslyckad flykt

Den 29 mars körde en östtysk bonde med sin traktor till gränsen mellan Öst- och Västtyskland. Genom att böja traktorns skopa lyckades han skydda sig för splittret från de automatiska skjutmaskiner som i tiotusentals

exemplar finns uppmonterade längs gränsen. Han använde också skopan för att komma över gränstängslet. Han lyckades ta sig ner på den västra sidan. Men järnridån ligger ett femtiotal meter innanför gränsen, så östtyska vakter öppnade eld mot mannen. Han sköts med åtta eller nio skott, varefter soldaterna gjorde hål i gränstängslet och släpade tillbaka mannen till östsidan. Han var med största sannolikhet död.

Kuba satsar på kapitalism

Även Kubas Fidel Castro har börjat inse att landet inte klarar sig utan kapitalism. Kuba är ett av de få länder i världen där ekonomin knappast förbättrats alls de senaste tjugo åren! I många avseenden är den genomsnittliga levnadsstandarden på Kuba idag lägre än före kommunisternas maktövertagande 1959.

Men nu framstår kapitalismen som lösningen på kubanernas problem. Regeringen arbetar intensivt på att locka utländska företag att investera i gemensamma projekt på Kuba. Det gäller bl a investeringar i turistindustrin, livsmedelsindustrin och gruvindustrin. Dvs ungefär de branscher som Castro tidigare varit mest intresserad av att rensa från "kapitalistiskt" och "imperialistiskt" inflytande.

De utländska kapitalisternas intresse för kubanernas projektförslag är dock ännu ganska ringa. (The Economist, London)

Deregulering

Deregulering kallades det program som infördes av president Carter för att ta bort regler som hindrade flygbolag från att flyga där de ville. När programmet infördes höjdes protester från många håll — pilotorganisationer och existerande flygbolag såg gärna att allt blev vid det gamla. Bolag som hade tillstånd på en viss linje kunde ta ut höga priser i medvetande om att konkurrensen var begränsad.

Kritikerna hotade med en utveckling där många småorter skulle bli utan flygtrafik till förmån för flygbolagens satsningar på de stora lönsamma linjerna som exempelvis Chicago-New York.

Och visst satsade de stora flygbolagen hårt på de stora linjerna. Ett förödande priskrig bröt ut, vilket fick till följd att det bara kostat cirka 500 kronor att flyga tvärs över kontinenten, eller samma pris som för en (normalpris)flygning mellan Stockholm och Kristianstad eller Stockholm och Skellefteå.

Följden har mycket riktigt blivit att flygbolagen gör stora förluster, och ett av de största. Braniff, har nyligen inställt betalningarna och flygtrafiken.

Men det som kritikerna fruktade, att småorterna skulle bli utan flygtrafik har inte alls realiserats. Tvärtom har flera dussin nya flygbolag startats med just sådan trafik

på sitt program. Antalet byten per resa har minskat drastiskt för genomsnittsresenären från och till småorterna. Och de nya små flygbolagen tjänar bra med pengar. De erbjuder en annorlunda och bättre tjänst än de stora bolagen och kan därigenom driva en lönsam trafik.

Freds rörelse i Öst

Den s k freds rörelsen i Väst tjänar i stor utsträckning sovjetiska syften, och det finns även sovjetiska pengar med i spelet. I såväl Norge som Danmark har avslöjanden om sådant stöd gjorts av polisen, vilket lett till utvisningar av sovjetiska diplomater.

Men de sovjetiska syftena är naturligtvis inte att främja freden, utan att försvaga Västs försvar.

Därför är attityden en helt annan när det gäller den Freds rörelse som börjat spira i Östtyskland.

Där har framförallt den protestantiska kyrkan hackat upp en självständig, ej statskontrollerad, freds rörelse. Men nu har myndigheterna börjat ingripa. Nyligen förbjöds rörelsens märke "svärd till plogbilar", och den som nu upptäcks med ett sådant märke riskerar bli relegering från skolor och universitet!

(The Economist, London)

Fredsmarsch till Minsk

För att bemöta kritiken att man enbart går östs ärenden har de kvinnor som förra året ordnade "freds" marschen till Paris satsat på att ordna en marsch till Sovjet. Och till vissus förväning har kvinnorna fått tillstånd till marschen. Att tillstånd kom, och de villkor som gäller, torde dock undanröja alla tvivel om att det verkligen är fråga om en verksamhet som, direkt eller indirekt, styrs av Moskva.

För det första blev det ingen marsch till Moskva, utan till Minsk. För det andra blir det ingen marsch, utan en tågresa, med vissa avbrott för att promenera genom några städer, för det tredje kommer bara tre banderoller att tillåtas: Nej till kärnvapen i Öst- och Väst Europa; Nej till kärnvapen i världen; Ja till fred och avspänning. Banderollerna kan verka innehållslösa och oförargliga, men de ansluter väl till paroller som produceras för inhemskt bruk i Sovjet.

Där tolkas exempelvis parollen "Nej till kärnvapen i Öst- och Väst Europa" som ett krav på att Väst Europas eget kärnvapenförsvar skall avvecklas, medan inga ändringar behövs i Östeuropa. Sovjet uppfattar nämligen endast satellitstaterna som ingående i Östeuropa. Och där finns inga kärnvapen, de finns alla lagrade på den sovjetiska sidan av gränsen. Flertalet inställda på mål i Väst Europa, och många littröriga vid ett ändrat militärt läge. Ett förverkligande av parollen skulle i praktiken leda till en massiv sovjetisk kärnvapenöverlägsenhet i Europa!

"Freds" rörelse i Väst

I april 1981 utvisades 31-åriga Vadim Vasiljevitch Leonov från Nederländerna. Leonov hade uppträtt som korrespondent för TASS, men i själva verket tjänstgjort åt säkerhetstjänsten KGB. Leonovs huvudsakliga uppgift var att hålla kontakt med antiatomvapenrörelsen. Den nederländska tidningen *Reformatisch Dagblad* berättar att Leonov skrutit med att "om Moskva beslutar att 50.000 personer ska demonstrera i Holland, så blir det så. Ett meddelande genom mina kanaler räcker." Leonov tillade: "Allt är organiserat med militär precision och under ledning av människor som i grunden är samvetsvågare." Uttalandena gjorde Leonov till en kristen pacifist som han lärt känna. Enligt uppgifter i den nederländska pressen hade Leonov bli a tillgång till KGB:s kodrum på ambassaden i Haag.

FN-kommission stoppad

FN har sänt ut en kommission för att undersöka påståendena att vietnamesiska styrkor använt kemiska stridsmedel i Laos och Kambodja. Gruppen bestod av fem experter under ledning av generalmajor Esmat A al-Ezz från Egypten. Han är läkare och specialiserad på försvar mot kemisk och radiologisk krigföring. Gruppen besökte flyktingläger i Thailand mellan den 21 oktober och 10 november 1981 och intervjuade där flyktingar och läkare. En rapport sammanställdes över detta, men när gruppen begärde att få göra undersökningar på platsen i Kambodja och Laos stoppades den av respektive regeringar. Enligt gruppen skulle det behövas undersökningar på platsen för att dra definitiva slutsatser.

(Som framgick av artikeln i förra numret av *Contra* har prover som förts ut ur Laos

respektive Kambodja visat att kemiska stridsmedel använts).

(Nemzetör, München)

Estnisk samizdat

Litauen har länge varit ett centrum för underjordisk sovjetisk litteratur. Nu börjar samizdat på klassiskt manér alltmer cirkulera även i Estland.

Sedan 1978 har en tidskrift med titeln *Tilläggs material för fritt flöde av idéer och tankar i Estland* utgetts i tio nummer. Redan det första numret berättade om Aare Prints och att han arresterats för att han hissat den estniska flaggan på Vanemuine-teatern i februari 1977. Senare nummer har beskrivit studentdemonstrationerna i Tartu (i september 1978 krävde studenter "Frihet åt Estland" och "Ut med slaverna"). Andra frågor som behandlats i tidskriften är Charta 77, deportationerna av 80.000 ester 1949 och Stalin-Hitler-pakten. Beträffande den sistnämnda har en estnisk översättning av de hemliga tilläggsprotokollen publicerats. Den är sedan länge känd i Väst (där de tyska arkiven föll i de allierades händer), medan man i Sovjet valt att förtiga de tilläggsprotokoll som beseglade de baltiska staternas öde.

Artikeln om Stalin-Hitler-pakten avslutas med konstaterandet att Estland skulle ha försvarat sig, som finnarna gjorde: "Vi skulle ha försvarat vårt fosterland, genomfört en allmän mobilisering och skickat ut diplomater för att begära internationell stöd".

Tidigare är en rad estniska underjordiska tidskrifter kända, exempelvis *Eesti Rahvuslik Hääl*, *Demokraat*, *Vabaduse Küür*, *Tallinna Teataja* och *Poolpäevaleht*. Men de sovjetiska myndigheterna har lyckats stoppa utgivningen av samtliga dessa.

(Soviet Analyst, London)

Svalbard är det norska namnet på Spetsbergen. Sedan 1974 pågår förhandlingar mellan Norge och Sovjet om öarnas status. Redan efter Finlands nedkämpande 1944-45, förslög Sovjet att Spetsbergstraktaten från 1920, som tillerkände Norge full suveränitet över ögruppen, skulle revideras och ett norskt-ryskt condominium upprättas. Ingen av de 39 staterna (däribland Sverige), som undertecknade traktaten informerades eller tillfrågades om sin mening. Det ryska förslaget mötte starka protester från signatär-makterna och i Norge våldsamt kritik. 1947 avvisade norska Stortinget den ryska noten.

Tydligt var att Sovjet mer intresserade sig för öarnas militärstrategiska betydelse än för ett norskt förslag om utvidgat norskt-ryskt ekonomiskt samarbete på Svalbard.

Under åren har Sovjet flyttat fram sina positioner på Spetsbergen och tilltvingat sig stora förmåner. Den på ön befintliga civila flygplatsen har efter sovjetiska påtryckningar byggts ut. Landningsbanorna som tidigare var 1.800 meter långa, förlängdes till 2.200 meter för att kunna utnyttjas för tung rysk flygtrafik (militärplan). En stor kommunikationscentral uppfördes för att upprätthålla rad/öföbindelser med de hundratal ryska trålare som "fiskar" kring Island och i Nordatlanten. I själva verket är anläggningen kommunikationsbas för radiotrafiken mellan de ryska atomubåtarna som opererar i Atlanten. De norska myndigheterna har visat stor flathet och har inte förhindrat den ryska aktiviteten.

Förhandslagring

Exploateringen av oljefälten i Nordsjön och upptäckten av nya oljeförekomster i Norra Ishavet har förändrat den strategiska maktbalansen. Kampen om Barents hav har hårdnat och Sovjet visar ingen brådska att påskynda gränsdragningen i denna viktiga zon.

NATO:s strategi bygger på totalförsvaret av Atlanten och Västeuropa och Norge ingår som den viktigaste delen i försvarssystemet på den norra flanken. I planläggningen för försvaret av nordfronten ingår förstärkningar av allierade trupper från USA, Kanada, Storbritannien och Västtyskland. Meningen är att USA skall förstärka det norska försvaret med en marinkårsbrigad på 8.000 man.

För att klara detta har Norge och USA inom NATO:s ram ingått ett avtal, att i fredstid lagra förråd av amerikansk krigsmateriel i Nordnorge, något som väckte våldsamma protester från Sovjet. Moskva anklagade Norge för "krigsåtgärder" riktade mot det "fredliga" Sovjet och marinbasen Murmansk.

Som ett resultat av påtryckningarna beslöt att vapnen skulle lagras längre söderut, i Trøndelag (krig Trondheim).

Utmed den norska gränsen mot Sovjet står två bataljoner norska gränstrupper. På andra sidan gränsen står fyra ryska divisioner, understödda av 500 attackplan.

Bakgrund om Falklandsöarna

Med anledning av Falklandskriget har Contra sammanställt några fakta för att belysa de historiska anspråken på öarna.

Falklandsöarna siktades möjligen redan 1502, men det är oklart om det var denna ögrupp som det då var fråga om. 1592 är det emellertid helt klart att den brittiske sjökaptanen Davis siktade öarna och utforskade dem (utan att landstiga). Den första landstigningen gjordes först 1690 av den brittiske sjökaptanen John Strong, som gav öarna namn efter dåvarande skattmästaren i brittiska flottan. Öarna var bebodda och hade 1690 veterligen aldrig besökts av människor.

Före 1760-talet hade Falklandsöarna endast sporadiska besökare. De första bofasta invånarna flyttade dit 1764 då öarna förklarades vara fransk koloni. Britterna anlade en bosättning 1765 och förklarade öarna för brittisk koloni. Därefter anlade även spanjorerna en bosättning. Och 1767 övertog spanjorerna den franska bosättningen, efter överenskommelse med fransmännen.

Stärkt norskt försvar

Det norska försvaret har under de senaste åren undergått en nödvändig upprustning inför hotet av ett oprovoerat angrepp från Sovjet.

Arméns standard har höjts kvalitets- och kvantitetsmässigt. Samtliga infanteribrigader har tillförts luft- och pansarvärn. Förbanden har motoriserats bl a med svenska bandvagnar. Nya fältförband organiseras med flera pansarbataljoner. Lokalförsvaret (hemvärn) på cirka 100.000 man genomgår omorganisation — moderniseras och utrustas med moderna vapen och utrustning. Avsikten är att hemvärdet i ett inledande krigsskede skall kunna hejda en mekaniserad fiende tills de reguljära fältförbanden hinner ingripa.

Flottan som består av mindre enheter — jagare, kanon-, robot-, torpedbåtar m fl tillförs nya fartyg. Ubåtsvapnet byggs ut. Kustartilleriet förstärks och utbyggs med fasta och rörliga batterier. Flygvapnet har förstärkts med amerikanska F-16 attackplan och nya flygplatser håller på att byggas.

Bakom upprustningen står hela det norska folket med undantag för kommunisterna.

Det kan vara på sin plats att erinra, att det svenska försvaret för varje år förlorar sin slagkraft på grund av nedskärning av försvarsutgifterna och oenighet mellan de politiska partierna.

Björn Arrhen

1770 erövrade spanjorerna med våld den brittiska bosättningen (en klar parallell till dagens konflikt). Men sex månader senare lämnade spanjorerna tillbaka området sedan konflikten hotat att utvecklas till storkrig.

Fyra år senare drog britterna av besparings-skäl in sin garnison, men man vidhöll sina territoriella krav.

Spanjorerna höll dock sin bosättning kvar på öarna ända till 1810. Det var dock aldrig fråga om mer än 100 personer, huvudsakligen soldater och fångar som transporterats till öarna för straffarbete.

Efter 1810 var öarna helt obebodda i nitton år tills en tysk övertygade myndigheterna i Buenos Aires (som under mellantiden frigjort sig från spanjorerna) om att han skulle utnämnas till guvernör för Falklandsöarna. Han byggde upp en bosättning som levde på fiske och säljakt.

1833 angrep tysken, som hette Vernet, ett amerikanskt fartyg som var ute på säljakt, vilket ledde till en repressalierad från USA, varvid bosättningen förstördes. Argentina sände en ny guvernör, som emellertid omgäende mördades av öns huvudsakliga invånare, argentinska straffångar. 1833 kom också en brittisk styrka till ön och gjorde återigen de brittiska kraven gällande. Den argentinska garnisonen drogs in och kvar på öarna fanns nio argentinier, en civilperson och åtta fångar. Fångarnas ledare Rivero mördade både den argentinske fängvaktaren och en irländare i hans tjänst. Syftet var uppenbarligen att ta sig bort från öarna. Rivero har av svårforståeliga skäl uppfattats som en hjälte i dagens Argentina, och under en kort tid låt man döpa om Port Stanley till Puerto Rivero!

Befolkningen på Falklandsöarna innan kriget var cirka 1.800 personer. Dessa levde på mellan 600.000 och 700.000 får. Levnadsstandarden är hög med en genomsnittsinkomst över den i moderlandet. Det största problemet har varit brist på arbetskraft beroende på för låga födelsetal. Cirka 80 procent av befolkningen är född på Falklandsöarna, medan de återstående flyttat in till öarna, till stor del från en annan brittisk ö i Sydatlanten, Sankt Helena (som har cirka 5.000 invånare).

Senaste valet till öarnas beslutande församling hölls 14 oktober 1981. Det var ett rent personval utan politiska partier.

Vid bedömningen av legitima anspråk på ett territorium kan man naturligtvis inte gå hur lång tillbaka i tiden som helst. Om man gör det blir för övrigt de brittiska anspråken starkare! Argentina försöker i sin argumentering lägga vikt vid förhållandena under den korta perioden 1829-1833.

BOK-NYTT

Drakens by

Ett av de mest populära debattämnen har under många år varit Kina. Våldigt många har, mer eller mindre aggressivt, hävdad maoismens underverk, lovprisat den kinesiska revolutionen (eller rättare sagt de kinesiska revolutionerna) och "påvisat" hur lyckobringande den kinesiska kommunismen är. Men få vet egentligen vad de talar om. Österlandets kultur och tänkesätt är för de flesta ett mysterium. Ett sätt att råda bot på den värsta bristen är att läsa en nyutkommen självbiografisk roman av Yuan-tung Chen, *Drakens by*. Chen föddes i Shanghai och växte upp i en borgerlig familj, men när revolutionen kom flydde hennes familj till Hongkong. Chen valde dock att skriva in sig i en kader för att arbeta för jordbruksreformens genomförande. Hon skickades till en by, Drakens by, i Gansu-provinsen i nordvästra Kina, varifrån hon med briljant klarsynthet beskriver sitt arbete, folket och den för henne okända miljö hon tvingades leva med. I en recension bör man, som bekant, framhäva såväl bokens positiva som negativa sidor, men här ställs man inför stora problem om man vill hitta uppenbara brister. Det enda man upplever som en brist är att boken tar slut när man tycker sig vara mitt i handlingen, som om tryckeriet hade slarvat bort sista kapitlet. Annars är boken mycket lättläst och ärligt skriven utan efterhandsvärderingar eller snusförnuftiga kommentarer, en värdefull dokumentation om hur ett fattigt folk blev ännu fattigare, om hur orättvisorna i stället för att elimineras fördjupades. Folk som vill debattera jordbruksreformen i Kina bör absolut läsa denna bok.

Christer Arkefors

Yuan-tung Chen: *Drakens by*. Hammarström & Åberg Bokförlag. ISBN 91-7638-004-2. Cirka 100:-.

Politikens seger och kris

Politikens seger och kris är ett samlingsverk med professor Torgny Segerstedt som redaktör, och de medverkande är övervägande skribenter anknutna till bokförlaget Ratio. Boken handlar mest om överpolitiseringsen av samhället, att staten lägger sig i och styr allt mer av människornas liv och försöker ändra deras värderingar.

Ett typiskt uttryck för politikens seger är när större delen av nationalinkomsten går via den offentliga sektorn. Politikens kris är när medborgarna försöker göra sig fria eller

sabotera samhället genom skattesmitning och svart ekonomi eller minska sin arbetsinsats. Ett bra schema för denna utveckling är Lafferkurvan, som visar att när skattesatsen blir för hög minskar statens inkomster.

Politiseringsen beror delvis på en överbeskyddande inställning till medborgarna. Det leder till en reglering av människornas liv och till kostsamma projekt. Det är ofta så att staten menar väl men att resultatet inte blir det avsedda. Redan 1933 påstod Herbert Tingsten att det representativa systemet inte klarade av statsverksamhetens expansion, eftersom det hade skapats under en tid med relativt begränsade statsfunktioner (i sin bok *Demokratis seger och kris*).

Nationalekonomen Erik Dahmén skriver om den politiserade ekonomin och riktar särskilt in sig på fackets makt, som tvingar fram inflationsdrivande avtal, eftersom det riktar sin kamp mot "kapitalismen". Man använder en otidsenlig fördelningsmodell. För kampen om resurserna står ju nu egentligen mellan privat och offentligt anställda och mellan yrkesverksamma och pensionärer. Fackföreningarna är delvis anakronistiska, eftersom de uppstod under en tid när arbetarna var svaga och arbetsgivarna mäktiga.

Carl-Johan Westholm på SAF visar i sitt kapitel vad den starka politiseringsen innebär. Demokratin och demokratis värderingar ska omfatta hela samhället till förfång för valfriheten. Denna politik drevs t ex av en grupp i England som kallades "libertarian socialists". Man lägger alltså mer vikt vid demokratis målsättning än vid formerna. Man försöker förändra folkets attityder så de blir mer "demokratiska", försöker tvinga på människorna jämlikhet, t ex genom kvotering av föräldraledigheten, med en förskönande omskrivning kallad "individualisering". Denna förmyndarmentalitet gör det angeläget att skydda folket mot "folkmakten". Men detta uppfattas av många som paradoxalt och omotiverat.

Man har dålig hjälp av massmedia härvidlag. Som framgår av Lars Gustafssons bidrag har pressens roll förändrats från att ha varit allmänhetens språkrör till att bli "samhällsnyttans" språkrör gentemot allmänheten. Den syftar till att "uppfostra" folket. Massmedia har fått en "terapeutisk" roll snarare än sanningssökande och nyhetsförmedlande.

Motståndet mot överpolitiseringsen kommer främst från "allmänborgerligheten", som Hans Zetterberg skrivit ett kapitel om. Det är en borgerlighet som inte är trogen något visst parti, och den har främst vuxit fram under 70-talet. Den försöker begränsa politikernas inflytande. Man ifrågasätter legitimiteten och den moraliska halten i politiska beslut.

I samma kapitel finns också en intressant redogörelse för de ideologiska rötterna till den borgerliga politiken. Den klassiska liberalismen försvarade den enskilde mot statsmaktens godtycke och gav upphov till rättsstaten och marknadsekonomin. Moderaterna kommer denna riktning närmast. Den klassiska konservatismen var anti-industriell och även mot finanskapitalismen. Motviljan mot teknokratiska lösningar och omsorgen om miljön, alternativa livsstilar och vaktsländet kring kärnfamiljen gör att Centerpartiet kommer den klassiska konservatismen närmast.

Typiskt för överpolitiseringsen är också, som Johan Hjärtqvist framhåller i sin sammanfattning, att allt statligt å priori anses bättre än enskilt och kommersiellt. Det anses vara mer motiverat av idealism, människokärlek och oegennyttia. Om en grupp kräver skattesänkning, kallas det ofta "utmanande" eller "egoistiskt". Men om samma konsumtionsökning kräves i form av ökade bidrag eller subventioner, kallas det en "begriplig önskan att höja levnadsstandraden" eller "ett riktigt sätt att ta kamp för sina villkor".

Bidrag har ett behagligt drag av välgörenhet över sig. De får det politiska maskineriet att känna sig ädelt och moraliskt. Dessutom är de bevis på politisk handlingskraft. Det är denna inställning som skattebetalarna får betala för.

Knut Wallquist

Torgny Segerstedt (red): *Politikens seger och kris*. Timbro. ISBN 91-7568-006-8.

Det röda klostret

"Produktion av makteliten i DDR" — så lyder underrubriken till Brigitte Klumps *Das rote Kloster. Eine deutsche Erziehung*. Den syftar på journalistutbildningen i Östtyskland, som egentligen är en hjärntvätt av ungdomarna till att bli lydiga språkrör till Partiet. Boken är självbiografisk och beskriver hur Brigitte efter avslutad skola ville bli teaterkritiker, men mer eller mindre blev tvingad till journalistfakulteten vid Karl Marx-universitetet i Leipzig. Hon var redan en rättrogen kommunist, men fick nu lära sig att undertrycka egna tankar och att av "taktiska skäl" upphöja lögn till sanning, om det kunde gagna Partiet.

Hon kunde dock aldrig förstå varför Berthold Brecht vid den tiden ej var accepterad av Partiet och började forska på egen hand. Därvid kom hon i nära kontakt med Berliner Ensemble och ett stort antal kända intellektuella, bl a Ingmar Bergman, som erbjöd henne en framtid vid filmen om hon reste till Sverige. Det stod så småningom klart för henne att hon och alla andra studerande på journalistutbildningen ständigt var bevakade långt in i privatlivet. Brev

Miljöförstöringen i Östblocket kan på inget sätt jämföras med den i Väst. I Sovjet är ett korruperat, byråkratiserat och stelt samhälle helt läst utan möjlighet att lösa miljöproblemen

öppnades och lästes, rummen var avlyssnade, men värst var nog angiverisystemet: var och en hade i uppdrag av *Staatssicherheitsdienst* (Stasi) att särskilt bevaka någon annan och rapportera obekväma yttranden, vilket umgänge vederbörande hade osv. På så sätt var alla bevakade av alla. Brigitte blev t ex anmodad att välja annat umgänge och Partiet hade t o m synpunkter på vem som var lämplig som pojkvän! Detta var Östtyskland i slutet på 50-talet.

Så småningom blev Brigitte, som egentligen inte var annat än en levnadsglad och slagfärdig tjuugoåring, bestraffad för sin "alltför starka individualism", bl a med ett års arbetsplikt med tungt arbete. Detta blev droppen och hon flydde över till Väst-Berlin (muren fanns ännu inte).

Boken är tyvärr ännu inte översatt till svenska, men kan läsas av den som har gymnasiekunskaper i tyska. Brigittes personlighet gör boken fängslande, vilket underlättar läsningen. Här finns många för socialismen obekväma avslöjanden, som borde vara intressanta för den svenska läsekretsen. Det är därför mycket angeläget att boken blir översatt snarast.

Lars Wiegert

Brigitte Klump: *Das rote Kloster. Eine deutsche Erziehung. Produktion der Mach-Elite in der DDR. Goldmann Sachbuch. ISBN 3-442-11291-5. Pris DM 9:80.*

Miljöförstöringen i Sovjet

Boris Komarov är pseudonym för en sovjetisk funktionär och boken är utsmugglad till väst. Boken utgör en intressant redogörelse över den omfattande miljöförstörelse som pågår i Sovjet. Trots att den sovjetiska propägandan bedyrar den socialistiska rökens "renhet" och Bajkalsjöns oförstörhet, säger Komarov raka motsatsen.

I själva verket är Bajkalsjön en ekologisk katastrof, menar Komarov. Som ett exempel

nämner han hur det lilla skaldjuret episjura, som lever enbart i Bajkal, och som utgör grunden för den unika faunan i sjön, hotas av utrotning. Episjuran är dels oersättlig som föda för fisken i sjön, dels utgör den ett biologiskt filter. Tillsammans med alger extraherar djuret kalk ur vattnet från floderna som mynnar ut i Bajkal. Episjuran svarar alltså för Bajkals unika renhet och syremättad. Dessutom kan inte episjuran överleva någon annanstans än i rent Bajkalvatten.

Men utsläppen från puppers- och massa-industrin vid Bajkal har kraftigt minskat beståndet av episjura. I stället har maskar invaderat det för så rena vattnet. Tillväxten av mask är ett lika säkert tecken på nedsmutsning i vatten som nässlor är på land. Fläckar av svavelväte och lignin täcker 20 kvadratkilometer av sjöns botten, alger frodas och algmassan har ökat med fem gånger de senaste åren. Det kryllar av mask i den lax som fångas.

Utsläppen från massa-industrin skulle ha gjort mycket mindre skada om reningssystemen fungerat väl. Men driftstörningar inträffar konstant. Vid den massa-industri som tillåts förstöra den unika Bajkalsjön, tillverkas billigt omslagspapper och tråd. Dessa artiklar kunde lika gärna ha tillverkats någon annanstans, menar författaren. Den fisk som en frisk Bajkalsjö producerar är värd mångdubbelt mer än lite tråd och papper.

Komarov redogör vidare för de omfattande luftföroreningarna i Sovjet, det utbredda tjuvskytet av vilda djur, inte minst pälsdjur, och hur kärnvapenproven påverkat djurens kött och gjort detta radioaktivt och följaktligen otjänligt som föda. Men man kalkylerar helt kallt med att man har "ett land i reserv" (de norra delarna av Sovjet) när de nu industrialiserade landsändarna är spolerade. Men den stränga kylan och ständiga tjällen gör det svårt att bosätta sig i och utnyttja naturtillgångarna i dessa delar.

Miljöförstöringen i Sovjet är en skakande läsning om ett korruperat, tungrott och trögfattat samhälle, helt förblindat av sina

ideologiska och politiska idéer. Ett samhälle som producerar minimalt och förstör maximalt.

Monica Wiegert

Boris Komarov: *Miljöförstöringen i Sovjet. Förlaget Barrikaden. ISBN 91-85328-87-1. 176 sidor. Cirka 69:-.*

Löntagarfonder

Det har utkommit ett stort antal böcker om löntagarfonder, för och emot. Vi skall här här nöja oss med att räkna upp några med en kritisk grundinställning. Per-Martin Meyerson har på Industriförbundets förlag gett ut en bok som ger en bred och balanserad översikt över fondfrågan. En god introduktion som är stringent upplagd, men som kräver en del av läsaren. Bo Sillén, VD på Svenska Företagares Riksförbund, har satt samman en bok som inte kräver så mycket av läsaren, men som också verkar vara ganska snabbt ihopkommen. Den är utgiven på Robert Larsons förlag.

Assar Lindbeck, välkänd professor i nationalekonomi och medlem i socialdemokratiska partiet har gett ut en liten skrift på Akademilitteratur. Trots att Lindbeck är professor i nationalekonomi ägnas en stor del av boken åt att resonera kring rent politiska konsekvenser av fondförslaget. Lindbeck är den kanske skarpaste och mest våltalige fondmotståndaren i den aktuella debatten.

Förre Gränges-chefen Erland Waldenström, som suttit i löntagarfundsutredningen som representant för näringslivet, har samlat sig till en skrift på Norstedts förlag. Också en välskriven bok.

I det mindre formatet finns Hugo Hegelands skrift *Fondsociologisk och förmögenhetsfördelning* (Karima förlag), som på blott ett trettiotal sidor tar upp en sida av fondproblematiken, som framgår av titeln förmögenhetsfördelningen. Det pågår en fortlöpande förmögenhetsutjämning i landet, och ett införande av löntagarfonder påverkar inte denna — men riskerar att underminera vårt ekonomiska system menar Hugo Hegeland.

Till detta kan läggas alla de delrapporter som publicerades av löntagarfundsutredningen och broschyrer och småskrifter från snart sagt varje upptänklig organisation av företagare och fackföreningar. Och hela batteriet av socialistiskt inriktade fondböcker. Den som har tid att läsa allt kan inte klaga på bristande informationsmängd.

För den som har mer normal tid till sitt förfogande kan i första hand Meyerssons eller Lindbecks böcker rekommenderas.

Carl G. Holm

Assar Lindbeck: *Makt och ekonomi — om fondfrågan. Akademilitteratur.*

Erland Waldenström: *Spellet om fonderna. Norstedts.*

Per-Martin Meyerson: *Marknadsekonomi och löntagarfonderna. Industriförbundets förlag.*

KGB i Estland

KGB i Estland har sitt nät spritt över hela landet. För att kunna kontrollera allt och alla. I Tallinn, i Tartu, i Viljandi . . . På operan, på kaféer . . .

Under de senaste åren har KGB på alla sätt intensifierat sin verksamhet i Estland. Framförallt naturligtvis med avseende på politiskt misshagliga personer. Men eftersom antalet personer som vågat att offentligt tillkännage sitt missnöje med de rådande förhållandena fortlöpande ökar, har även från KGB:s sida en mängd nya funktionärer trätt i aktion, samtidigt som de hittillsvarande blivit än mer aggressiva.

Det måste emellertid samtidigt fastslås att KGB-löjtnanten Albert Gerold, efter det att ett flertal artiklar om hans verksamhet dykt upp i Väst, har försvunnit i bakgrunden.

Fallet Mart Niklus

I samband med förföljelserna mot Mart Niklus började KGB-kaptenen *Ervin Nieländer* i Tartu att framträda, genom sin särskilda våghalsighet. Han kom att anses som en så viktig person att hans namn och att hans (hemliga) telefonnummer 33-605 vidarebefordrades till cheferna för särskilt viktiga inrättningar, för att de när så behövdes skulle kunna sätta sig i kontakt med honom. Nieländer var med under husrannsakan hos Mart Niklus. Han var så initiativrik och djärv att den för undersökning av särskilt viktiga ärenden ansvarige överstelöjtnanten *Marat Zjukov* från Tallinn, som ledde husrannsakan, hejdade honom. Trots detta rotade Nieländer ivrigt i lådorna och snokade runt på golvet, och särskilt intresserade sig för att få tag på de papperslappar som trillade ner. Han visade också intresse för Mart Niklus pengar och noterade alla sina iakttagelser i sin anteckningsbok. Den inemot 40 år gamle Nieländer befordrades raskt från löjtnant till kapten, sedan han för några år tog sig an spionerandet på Mart Niklus. Han har genomfört åtskilliga lagstridiga förhör med hotelser och utpressning, för att få material, som skulle kunna kompromettera Niklus. Med alla endast tänkbara finter försökte spionen Ervin Nieländer att komma Niklus bekanta på spären.

KGB-kaptenen *Kalju Press* har också utmärkt sig för att angripa förespråkare för de mänskliga rättigheterna. Han har också fördömjukat Niklus och räknas också till de viktiga personer som cheferna för viktiga inrättningar skall kunna sätta sig i förbindelse

med vid behov. En motsvarande KGB-funktionär är också kaptenen *Erich Fuchs*, vars hemliga telefonnummer i Tartu är 75-792.

Tartu

Liksom tidigare hör kaptenen *Viktor Kozlov* till de mest aktiva KGB:arna i Tartu, han har framförallt ansvar för det ideologiska lugnet på universitetet.* Vid hans sida finns den aktive unge löjtnanten *Anti Talur* och adjutanterna till Anti Talur och Sepper. En särskild personlighet i Tartu är KGB-majoren *Punder Anti Talur*. *Peeter Sepper* och *Punder* var det som på järnvägsstationen i Tartu den 11 mars 1980 ansatte *Mart Niklus*. Tillsammans med *Ervin Nieländer* har löjtnant Talur genomfört flera lagstridiga förhör i samband med förföljelse av förkämpar för mänskliga rättigheter. Nu, sedan man skickat Niklus till Sibirien, dyker nya personer upp. Löjtnant *Viktor Kozlov* var den man som ansatte förkämpen för mänskliga rättigheter *Viktor Niitsoo* innan han greps. Under senare tid har *Kozlov* visiterat *Jüri Adams* och diktaren *Jaan Kaplinski*. Enn Tarto visiterades av KGB-översten *Gennadi Sacharov*.

Till de mest tjänstvilliga hjälpredorna till KGB i Tartu hör förundersökningsledarna i statsåklagarämbetet *Väskak*, *Toomas Songi* och *Arno Pöldre*, liksom chefen för utbildningsavdelningen *Ilja Tuukk*.

Under tiden har *L Vavrenjuk* och löjtnanterna *Vladimir Lisjanski* och *Viktor Sitin* dragit sig tillbaka i det fördolda. Istället för dessa har chefen för KGB i Tartu, överstelöjtnant *Heino Vallner* personligen börjat befatta sig med förkämparna för mänskliga rättigheter.

Tallinn

I Tallinn har hittills de mest kända namnen varit majorerna *Valdur Timusk*, *Jakob Lillemaa*, *Albert Molok* och *Anto Ots*, som alla har gjort en god karriär. Vid sidan av dessa har en rad nya namn dykt upp: Överstelöjtnant *Marat Zjukov*, som ägnar sig åt särskilt viktiga angelägenheter (följdriktigt har det på senaste tiden dykt upp särskilt många sådana angelägenheter), chefen för KGB:s utredningsavdelning *Nikitin*, major *Krausmaa*, löjtnanterna *Juri Lartsev*, *Juri Kalinin*, *Männik* och *Kuningas*. Den viktige KGB-mannen *Sömer* har knutits till förkämparna för mänskliga rättigheter, liksom förundersökaren vid den estniska sovjetrepublikens åklagarämbete *Rich Vallimäe* och hans kollega *Rein Tutk*. *Sömer* har också lett husrannsakingar.

Andra städer

I andra städer har överstelöjtnant *Korsjnov* och löjtnant *Indusk* från Kohtla-Järve initierat spioneriet, medan överstelöjtnant i milisen *Blumberg* har stött KGB i Kiviöli.

I området kring Viljandi är det framförallt chefen för KGB i Viljandi, överstelöjtnant *Boris London* som framträtt, och som tidigare var intensivt sysselsatt med övervakningen

KGB i Estland är naturligtvis bara en lokalavdelning underordnad högkvarteret på Dzerzjinskij-platsen i centrala Moskva.

av universitetet i Tartu. Boris London härstammar för övrigt från trakterna kring Viljandi.

På Västkusten leder chefen för KGB i Pärnu, överstelöjtnant *Milder*, offensiven mot förkämparna för mänskliga rättigheter.

På Operan

I Tallinn befinner sig dessutom en rad KGB-funktionärer som helst förblir i det fördolda, eftersom de är personer på "längre sikt". En av dessa är KGB-officeren *Kuuseoks*, vars hustru är den kända pianisten och musikern *Ada Kuuseoks*. För honom har inga dörrar varit stängda, ingen uppgift omöjlig, alla lyder honom omedlebart när han visar dem sin röda legitimation. En gammal KGB-funktionär i Estland var *Viktor Gurjev* som för närvarande är rektor för konservatoriet i Tallinn. På sin tid uppträdde han ofta som sångare, bl a på operan. *Viktor Gurjev* är en i Narva uppvuxen ryss, som behärskar det estniska språket bra, om än med kraftig brytning. Han föddes 29 augusti 1914 i Riga. Till hans försvar måste sägas att han under Stalintiden skall ha räddat flera ester från att föras bort till Sibirien.

Även chefen för Intourist i Tallinn, *Lembit Söör* har samarbetat med KGB.

KGB-officeren *Lembit Maran* får lön från två ställen. Han har länge tjänstgjort vid Kafé-cabareten "Tallinn" som tontekniker eller administratör. Han har skickligt förstått

att spionera på kulturskaparna, medan han själv bara rörde sig i bakgrunden. Eftersom han är en ung man med förtroendeingivande uppträdande har det lyckats honom att komma till tals med många kulturskapare, som han engagerat på detta sätt. *Lembit Maran* har konsekvent kontakt med KGB:are som arbetar i teatrar och andra kulturinstitutioner i Tallinn och som är verksamma som exempelvis belysningsmästare. Den unge mannen har också fri tillgång till de hemliga handlingarna hos estniska sovjetrepublikens utresebyrå, när det gäller kulturskapare, som genom honom med mutor kan få utrese-tillstånd från Sovjetunionen utan större ansträngning. Eftersom *Lembit Maran* själv är homosexuell är det lätt för honom att skaffa information om de homosexuella i Tallinn och samordna denna för KGB:s räkning, för att vid rätt tillfälle kunna utöva påtryckningar i önskad riktning. Särskilt förtroende och inflytande har *Lembit Maran* tack var förhållandet att han är fosterson till KGB-generalmajoren *August Pork*. Genom detta har han också helt fria möjligheter att resa utomlands. Han har också fått informationer från informatörer utomlands. Han har normal växt och balanserade umgängesformer.

I Finland

När en artikel i tidningen *Vaba Eesti Sõna* i New York behandlade den hemlighetsfulla

personligheten *Peeter Illus*, försvann denne från Finland, och snart kunde *Mart Niklus* meddela att den unge mannen i Estland hotade att slå den som vågade kalla honom för angivare. Innan olympiska spelen 1980 placerade KGB *Peeter Illus* för en månad i fängelse, för att gömma honom för utländska journalister. Man riktade inte några anklagelser mot honom, man grep honom bara. Eftersom *Peeter Illus* inte lyckades ta sig ut ur Estland började han bereda KGB problem genom att han bl a varnade personer på olika platser i Estland att de borde vara försiktiga med sina samtal, eftersom det fanns avlyssningsutrustning i deras lägenheter. Hur visste *Peeter Illus* detta? Den finska skyddspolis (motsvarighet till svenska SÄPO) spelade en viktig roll i samband med att *Peeter Illus* försvann från Norden.

Avslutningsvis skall än en gång understrykas att KGB inte bara sparar sina reserver, utan också utnyttjar alla tänkbara möjligheter, för att överallt nå sina mål: att isolera, skrämja, diskriminera, likrikta osv. För att sedan själv obehindrat kunna söndra och härska... Divide et impera... *Jüri Lina* Om Du är intresserad av att läsa mer om KGB:s verksamhet i Estland föreslår vi att Du skaffar *Einar Sandens* bok "Eva - agent för KGB", som är utgiven av *Contra*. Den kostar 45,- plus porto och kan beställas från förlaget.

*Universitetet i Tartu (Dorpat) grundades av Gustaf II Adolf 1632.

rudebarbs

Reprinted with permission from REASON magazine. Copyright © 1981 by the Reason Foundation, Box 40105, Santa Barbara, CA 93103. \$19.50/year.

Randall K. Hykema

Vart tar sanningen om El Salvador vägen?

Biskop Pedro Aparicio är katolsk biskop i El Salvador. Han är för närvarande vice ordförande i den salvadoranska biskopskonferensen. Han ger från sin utgångspunkt en helt annan bild av vad som händer i El Salvador jämfört med vad som sprids via svenska vänstervridna massmedia.

Det nuvarande läget i El Salvador är desperat. Vi kan inte längre hålla tillbaka den nationella tragedi som kostat ungefär 30.000 människors livet och gjort över 10.000 barn föräldralösa och tusentals kvinnor till änkor. Vi måste snarast hitta en fredlig lösning som stoppar det våld som slukar landet.

Den katolska kyrkan avvisar alla övergrepp oavsett om de kommer från guerillagrupper, den extrema högern, eller från milisgrupper tillhörande armén. Den beklagar också de många övergrepp som begås av vanliga tjuvar och banditer som utnyttjar läget.

Den nuvarande konflikten började med att guerillan tog över kyrkorna och använde dem som fästningar. Kyrkorna, tillsammans med högaltaren och biktstolar ockuperades och användes som förläggningar för guerillan. Min egen domkyrka i San Vicente har ockuperats två gånger.

I början av den nuvarande utvecklingen var det så. Nu försöker guerillan, särskilt på landsbygden, att tvinga befolkningen att ansluta sig till dem. De kommer till en by klockan fem på morgonen när det fortfarande är mörkt och väcker befolkningen. I byar nära San Vicente har guerillan bundit männen vid träd och sedan våldtagit deras hustrur och döttrar i deras åsyn. Om männen sedan vägrar att ansluta sig till guerillan avrättas de.

Mitt stift ligger mitt i El Salvador och omfattar ett område från gränsen mot Honduras till Stilla Havet. Det är ett område med ungefär en halv miljon invånare, huvudsakligen bönder, och vi är för närvarande som drabbats mest av landets problem. Eftersom det är ett stift med bönder har jag direktkontakt med bönderna. Jag reser ofta till platser där guerillan har gått till aktion. Jag sitter då under ett träd eller på en sten och befolkningen berättar för mig. "Biskopen, lyssna på vad vi fått uppleva".

Utländsk guerilla

Av de redogörelser som vi får från *campesinos* står det klart att många av guerillasoldaterna styrs och leds av människor som inte är salvadoraner, utan utlänningar. Bönderna berättar bestämt "Biskopen, det är inte våra landsmän. Vi kan se det på skillnaden i hudfärg, deras ansiktsform, deras hår och deras dialekt." Det är nicaraguaner, kubaner, panamaner och mexikaner.

För inte så länge sedan mördades, i den stad där ärkebiskop Rivera Damas bor, en släkting till en nunna på följande sätt. Chefen för guerillan i området var kuban. Han beordrade avrättning av denne lille pojkes far. De grävde en stor grop och tvingade honom att krypa ner i den, och de sköt honom. De försökte få barnet att följa med dem, men han försökte springa in i skogen. När guerillachefen insåg att barnet inte ville ansluta sig till guerillan beordrade kubanen att pojken skulle dödas över sin fars grav.

Den 15 oktober förra året invaderades området på natten av en guerillastyrka på 500 man. De tvingade alla invånare att lägga sig på marken med huvudet nedåt, medan de stal alla varor i speceributikerna och apoteken. De satte eld på hela staden. Säkerhetsstyrkorna, som då bestod av mycket unga soldater, hade nästan slut på ammunition. Men även med det lilla de hade kvar tvingade de guerillan att dra sig tillbaka.

För inte så länge sedan dödade trettio människor bara fyra kilometer från vulkanen San Vicente. Guerillan kom till den lilla byn klockan fem på morgonen och dödade kvinnor, äldre och barn. När armén till slut kom hittade man bara lik. Samma kväll hävdade Moskva-radion att armén hade dödat de trettio människorna.

Vapnen kommer också från olika länder. Bönderna har nyligen börjat rapportera om detta till regeringen. Vid midnatt upptäcker de fartyg och båtar som kommer med vapen från Nicaragua. Nyligen beslagtogs två småflygplan som var registrerade i Costa Rica med piloter från Nicaragua och Kuba. Planen hade lådor med vapen till landet med texten "Tillverkat i Venezuela". Det är samma vapen som den tidigare venezolanske presidenten skickade till sandinisterna för att hjälpa dem att störta Somoza. Regeringen i Honduras har upptäckt lastbilar med vapen gömda under tyg och andra varor.

Förra året tillät guerillan bönderna att plantera majs. Men vid skördetiden fick

de inte skörda den. Guerilla lade beslag på skörden. Nu tillåter de inte ens bönderna att plantera. Genom detta har de drivit bort befolkningen från landsbygden och skickat dem tomhänta till städerna. De får inte ens möjlighet att ta med sig några ägodelar från hemmen. Guerillan tar böndernas ägodelar på ryggarna på de lastdjur som de stjal.

Regeringsingripanden

Jag skall inte förneka att en del regeringsingripanden varit felaktiga. På de lägre nivåerna inom de militära styrkorna genomförs många helt oförsvarliga handlingar. Detta av många skäl. För det första har många släktingar till soldaterna dömts av guerillan bara för att de är släktingar. Och soldaterna tar hämnd för sina släktingar på guerillan. För det andra har många domare i Högsta Domstolen avgått och lämnat landet eftersom de hotats av guerillan. Många av dessa domare har fall som rör guerillaverksamhet, men under hot om att mördas tar de sig inte an fallen. Detta blir ett hinder för att vidta åtgärder mot någon på lagligt sätt.

Men jag säger till bönderna: "Om militären missbrukar sin maktställning i era byar och ni är rädda för att gå till myndigheterna, kom till mig och jag skall gå tillsammans med er, även om det måste bli ända till presidentpalatset."

Bli inte vilseförda av de många deklARATIONERNA till stöd för dem som försöker förgöra mitt land. Tro inte på Kommissionen för Mänskliga Rättigheter, som samarbetar med vänstern i El Salvador och som medverkade i övertagandena av kyrkorna, inklusive min domkyrka. Tro inte vad de säger till er. Det smärtnar mitt hjärta och min själ att återberätta de grymheter som guerillan begår. Men det skulle vara möjligt att ge en lång serie av sådana berättelser.

Flyktingar

Jag har hand om 30.000 flyktingar, människor från landet, som inte kan återvända till sina byar. Hur ska jag kunna ge dem mat? Vad kan jag göra för att ge dem kläder? Vad kan jag göra för att skydda dem från regn, värme och sol? Jag har problem med tropiska sjukdomar hos barnen. Det är en svår börda. Vi vill att våra bröder utomlands skall förstå.

Barnen, ungdomarna som inte längre har några föräldrar, det är de som drabbas mest. Jag har tagit hand om många föräldralösa

SVENSKT HYCKLERI OM CENTRALAMERIKA

barn från bägge sidor. Jag bryr mig inte om vilken sida deras föräldrar stod på. Kyrkan måste arbeta utifrån humanitära utgångspunkter. De små flickorna är från tre till tio år gamla. Vi försöker göra deras liv så fina som möjligt. Mitt i natten vaknar de upp och skriker och springer som om någon jagade dem. Under dagen, när de leker, kommer en del skrikande och säger att de sett sin mamma gå förbi. De springer till den plats där de tyckte att de såg henne och det finns ingen där. Och de börjar gråta. De blir fort djupt deprimerade. Det är vad som verkligen händer i mitt land.

Folket är trött — för mycket blod, för mycket sorg, för mycket smärta. Folket vill arbeta. Folket vill ha mat. Folket vill ha livets nödort. När jag säger "folket" talar jag om människorna på landsbygden som måste uthärda guerillaaktionerna. Om dessa guerillagrupper verkligen stod bakom folket skulle de ställa upp som politiska partier i valet. Regeringen skulle glömma vad som varit om de lade ned vapnen och framträdde som de politiska partier de låtsas vara. Men det är inte så de vill ha, eftersom de vet att folket inte tycker om dem. De vet att de skulle misslyckas.

Den katolska kyrkan stöder fria val som den mest demokratiska, humanitära och minst våldsamma lösningen på krisen i El Salvador. Vi begär att alla vänligt sinnade länder ska ge oss moraliskt stöd för att förverkliga våra verkliga mål. Vi ber dem att hjälpa oss ekonomiskt, med tanke på att den marxist-leninistiska guerillan i sina ansträngningar att skapa kaos och desperation hos befolkningen har förstört vårt lands ekonomi. Vi står inför det allvarliga problemet att vi har många tusen hemlösa kvinnor och barn som är offer för terrorismen.

Vi vill inte ha militär hjälp från Förenta staterna. Men vi vill ha stopp på de ryska vapen som kommer till landet. Biskop Hickey från USA frågade oss om vi hade bevis för att vapnen kom från Sovjetunionen. Vi svarade att vapnen var där. Han talade om den svarta marknaden. "Hur de än får dem," svarade vi, "så är vapen inte billiga. De kostar miljoner. Vem har gett dem det? Regeringen i El Salvador har inte miljoner, har inte tillräckligt med vapen, eller ens medel för att köpa något. Hur kan de ha råd med all denna utrustning?" Tro mig, vi vill att folket i Väst skall förstå att det måste sättas upp en spärr så att de ryska vapnen inte kommer igenom.

Jag kan berätta att folket i El Salvador, militären i El Salvador och regeringen i El Salvador inte vill ha vapen. De vill ha mat. Ge oss pengar till mat, kläder, medicin, reservdelar till bilar och låt oss vara ifred. Vi kommer att kunna lösa våra egna problem. *Pedro Aparicio*

El Salvadors tidigare regering under kristdemokraten Napoleon Duarte inbjöd alla världens fria nationer att sända observatörer till valet i slutet av mars. Observatörer från 40 nationer deltog, sammanlagt 150 stycken. USA och Storbritannien deltog med officiella observatörsgupper från respektive land, medan Tyskland, Frankrike och Norge (bl a) var representerade av parlamentariker från enskilda partier. I Norges fall deltog stortingsledamoten B E Ytterhorn från Framstegspartiet. Framstegspartiet fick en inbjudan att sända en observatör sedan det stod klart att den norska regeringen inte skulle sända några.

Observatörerna som kunde röra sig fritt i landet har försäkrat att valet gick hederligt till. Att detta är trovärdiga rapporter bekräftar om inte annat av att oppositionen vann. Det brukar den inte göra om valorganisationsfusk.

Men i Sverige ställde inte ens oppositionen upp med en observatör och regering och opposition övertrumfar varandra i att ställa upp bakom de kommunistiska mördarbanden.

Vi skall ge några avskräckande exempel på uttalanden i riksdagens utrikesdebatt den 17 mars i år.

Utrikesminister Ola Ullsten (fp): "Dagens konflikt i El Salvador har uppstått ur långvariga orättvisor, nöd och stagnation. En utbredd fattigdom har konfronterats med en liten privilegierad grupps ekonomiska och politiska intressen. Socialt och politiskt missnöje har förbisett eller undertryckts. Följderna har blivit katastrofala. Samma slags förhållanden ligger bakom det nu alltmer

fruktansvärda våldet också i Guatemala. Den junta som nu styr i El Salvador har uppenbarligen inte folkets stöd. Den begår dagligen svåra brott mot sina egna medborgare. Att kommunistiska intressen drar nytta av det kaos som idag råder i El Salvador får inte bli motiv för demokratierna att stödja landets korrumpierade militärjunta... Ändå tycks... Förenta staterna igen vara på väg att begå misstaget att tolka ett inre uppror som orsakat främst av utifrån kommande aggression."

Kommentar: Juntan, som genomfört några av de mest omfattande sociala reformerna i Latinamerika och varit förhållandevis fri från korruption förlorade knappt folkets stöd i valet. Majoriteten krävde hårdare tag mot kommunisterna!

Olof Palme (s): "... den regim som förtrycker arbetarnas och böndernas frihet i El Salvador. USA:s regering tycker sig bakom frihetskampen i Centralamerika skönja Sovjetunionen, kommunismen och Kuba. Det är ett sätt att fly undan sanningen att folket förkastat en kapitalism stödd av militärjuntan. Den andra stormakten (Sovjet) stödjer det salvadoranska folkets rätt till självbestämmande, dess kamp mot förtrycket. Det är lovvärt."

Gertrud Sigurdson (s), partiets talesman i utrikesfrågor: "det är väldigt viktigt att de kommande valet i El Salvador tas för vad de är — en parodisk föreställning."

Vi ber läsarna att jämföra riksdagsledamöternas beskrivning med biskop Aparicio ovan. Och de som önskar kan från Contra rekvrirera stortingsledamoten B E Ytterhorns rapport från valet.

Val i Centralamerika

Costa Rica har haft demokratiskt styre sedan 1948. Landet har också avskaffat sin egen krigsmakt. I februari i år valdes ett nytt parlament och den gamla regeringen fick lämna plats för oppositionen. Costa Rica hotas nu alltmer av militära operationer från sandinisterna i Nicaragua.

Honduras valde en konstituerande församling i april 1980 och president och parlament i november 1981.

Guatemala hade presidentval i mars 1982. Men efter diverse stridigheter om valresultatet tog militären över makten.

El Salvador valde en konstituerande församling i mars 1982. Sex partier ställde upp — det var fritt fram även för guerillan, men den ville av naturliga skäl inte visa att den saknade allt folkligt stöd, så den valde att inte ställa upp. Att det verkligen var hederliga val visas av att den sittande presidenten Napoleon Duarte förlorade valet och högern fick majoritet i församlingen. Duartes politik skulle i Sverige ha uppfattats

som mycket vänsterorienterad, på socialdemokraternas vänsterflygel, så det var inte så märkligt att partier längre till höger tog hem valet.

Napoleon Duarte hade visserligen insatts i sin post av militären, men han hade tidigare vunnit det sista hederliga presidentvalet i El Salvador, 1972. Han fick då emellertid aldrig tillträda presidentposten, eftersom det kom en militärkupp emellan.

De enda två länder i Centralamerika som inte har några fria val är de två vänsterdiktaturerna *Nicaragua* och *Panama*. Nicaragua utvecklas alltmer till en klassisk kommunistdiktatur med stark uppbackning från Sovjet till Kuba. Sandinistregeringen har gång på gång skjutit upp de planerade valet, senaste budet är 1985!

Gasledningen som hotar Västeuropas oberoende

Ett av de största industriprojekten någonsin har nyligen godkänts av en rad västeuropeiska regeringar — ett avtal med Sovjet om byggnad av en naturgasledning från Jamal i Sibirien till Västeuropa. Avtalet har träffats trots USA:s livliga protester. Och amerikanerna kommer att stoppa leveranser av viss viktig utrustning till bygget.

Planerna på att bygga en 600 mil lång naturgasledning från Sibirien till Västeuropa har rört upp känslorna. Och det inte utan skäl. Projektet innebär att västeuropeiska leverantörer skall bygga den stora gasledningen som sedan skall betalas med sovjetiska gasleveranser. Väst skulle betala två tredjedelar av de ungefär 80 miljarder kronor som projektet skulle kosta. Leveranserna skulle från 1985 uppgå till 40 miljarder kubikmeter gas om året. Det skulle innebära att Västeuropas beroende av sovjetisk gas skulle öka från 9 till 25 procent, och i flera

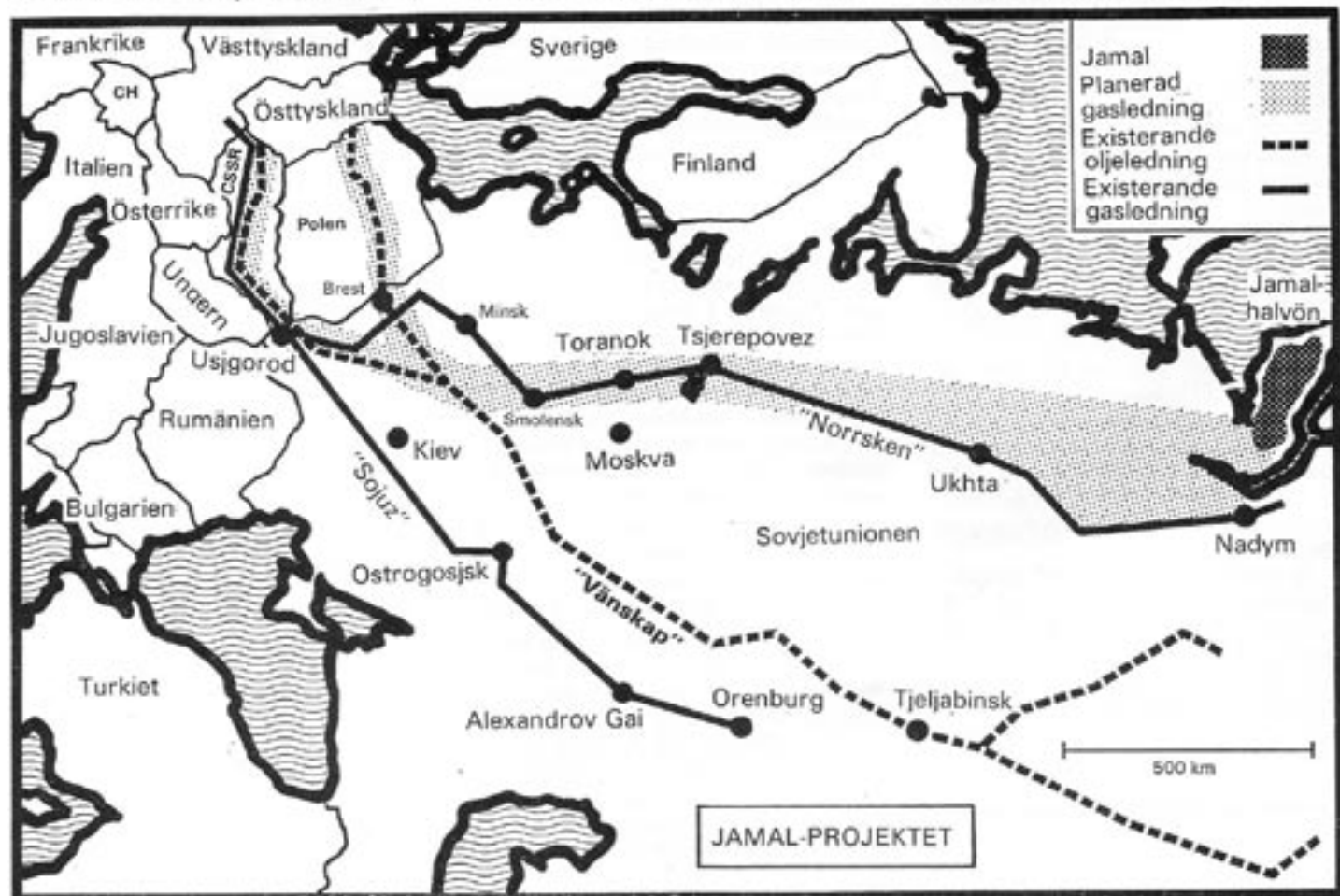
länder ännu kraftigare. I Västtyskland från 16 till 30 %, i Frankrike från 7 till 30% och i Italien från 23 till 30%. Och detta samtidigt som naturgasens andel av den totala energiförsörjningen förväntas öka.

Hela Västeuropa skulle hamna i situationen att industrin — inklusive försvarsindustrin — skulle stanna om Sovjet vred av kranen. Västeuropas industri skulle befinna sig i ett hopplöst läge för utpressning från Ost.

Men det är inte det enda hotet. Kan Sovjet verkligen — även om de vill — hålla sina

leveransåtaganden? Idag levererar Sovjet stora mängder naturgas per ledning till Finland. Contra har talat med en finsk industridkare som är missnöjd kund. I Finland har det hittills aldrig varit fråga om politiska påtryckningar, men likafullt slutar gasen ofta att flöda. Det uppstår tekniska problem på ledningen på den sovjetiska sidan, eller man måste koppla om flödet för att garantera försörjningen till prioriterade industrier inom Sovjet. Leveranserna har blivit osäkra, och de fördelaktiga priserna har knappast kompenenserat för alla avbrotten i leveranserna, som ställer stora krav på alternativ och snabb omställning i de industrier som utnyttjar gasen.

Nu har man även i Sovjet börjat tvivla på det vettiga i projektet. Många menar att Sovjet kommer att behöva sin naturgas själv, eftersom oljeproduktionen sjunker.

BESTÄLL CONTRAS ARTIKLAR HÄR!

Prislistan gäller fr o m 1982-06-08. Reservation för prisändringar som träder i kraft när ny prislista utkommer. Priserna gäller inklusive 21,51% mervärdesskatt. Vid eventuell momsändring justeras priserna till närmaste hela krona.

Contra

- ... Contra, äldre nr, per styck 5:-
- ... Contra, prenumeration 39:-

Affischer

- ... Solzjenitsyn/Sacharov 24:-
- ... Churchill 24:-
- ... Sovjet ut ur Östeuropa 9:-

LP-skivor

- ... Så'nt som får mig att ilska till 45:-
- ... En sång om friheten 45:-

T-shirts

- ... "Sverige fritt från socialism" 39:-
- ... Sverige-Amerika-tröjan 39:-
- ... "Frihet för Östeuropa" 29:-
- ... Contra-tröjan 29:-

Storlekar: 140cl, 150cl, 160cl, XS, S, M, L, XL, XXL och XXXL.

Klisteretiketter

- ... Sverige fritt från socialism, 7st 3:-
- ... Med USA för frihet, 10st 3:-
- ... Prag 1968 2:-
- ... etikettark, 24 märken, 8 motiv 5:-

Rockslagsmärken

- ... Nej till kommunism 4:-

- ... Sverige-Amerika-märket 4:-
- ... Svenska flaggan 4:-
- ... Stoppa vänsterextremismen 4:-
- ... Löntagarfonder. Helknäppt. 4:-

Vykort

- ... Nancy & Ronald Reagan, 5st 10:-

Bildekaler

- ... "Sverige fritt från socialism" 10:-
- ... Stärk försvaret NU! 10:-
- ... Mot löntagarfonder 12:-

Nyckelring

- ... Svenska flaggan 7:-

Böcker

- ... Amnesty: Kina-rapport 31:-
- ... Andersson: Rättsstat i upplösning 39:-
- ... Anger: Raoul Wallenberg 70:-
- ... Barron: KGB 63:-
- ... Barron & Paul: Kambodja 29:-
- ... Beckmann: Säkrast med kärnkraft 33:-
- ... Carlsson: Jag var fånge i Sovjet 37:-
- ... Cosgrave: Margaret Thatcher 47:-
- ... Gerholm: Varför kärnkraft 15:-
- ... Golendorf: Kuba 66:-
- ... Hegeland: Vad tjänar du mest på? 18:-
- ... Holmberg m fl: Östeuropa 39:-
- ... Husbondens röst 39:-
- ... Huyn: Uppmarschen 57:-
- ... Häggman: Terrorismen 46:-
- ... Häggman & Skard: Kommunismen 40:-
- ... Johnson: Samhällets fiender 59:-
- ... Johnson: Dessa förföljda 44:-
- ... Lepage: Imorgon kapitalism 19:-
- ... Leys: Kinesiska skuggbilder 49:-
- ... Nixon: Det verkliga kriget 59:-
- ... med Nixons namnteckning, tillägg 31:-
- ... Sanden: Eva — agent för KGB 45:-
- ... Solzjenitsyn: Västerlandets misstag 39:-
- ... Strauß: Uppror i Öst 20:-
- ... Tyranniets triumf 3:-
- ... Walker: Kina 5:-

- ... Edwards: Ronald Reagan 69:-
- ... Kortjnoj: Antischack 58:-
- ... Vittnen från Gulag 25:-
- ... Kung: Sådan är socialismen 29:-
- ... Wiegert: Dagis — Nej tack 38:-

Genom medlemskap i Bokklubben Frihetsforum kan flertalet böcker i förteckningen ovan fås till ytterligare reducerade priser. Skriv så sänder vi fullständig information.

Beställ så här:

1) Postgiro. Sätt in beloppet på postgirokonto 85 95 89-4 (i Finland finländskt postgirokonto 1125 82-9, i Norge norskt postgirokonto 1 99 82 77, i Danmark danskt postgirokonto 1 69 06 98). Eller svenskt bankgiro 261-2638. Ange på talongen önskade artiklar. Porto tillkommer med 5:- per beställning.
2) Check. Skicka in beställningssedeln tillsammans med en check ställd på Stiftelsen Contra. Porto tillkommer med 5:- per beställning.

3) Postförskott. Skicka in beställningssedeln till Contra. Vi sänder varorna mot postförskott. Porto tillkommer med 12:- per beställning.

Beställningar över 150:- levereras utan portotillägg. Angivna priser gäller även i finska mark och norska kronor. Danska kronor omräknas efter kursen 1:25.

Betalningssätt:

- Postgiro Check/kontanter
- Postförskott

Anges ej betalningssätt skickas beställningen automatiskt som postförskott.

Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.

Namn

Adress

Ortsadress

Arbetsförmedlingen

(Forts från sid 9)

platser per år): 1) Annonser 2) Flygblad i närheten av den aktuella arbetsplatsen 3) Personalens bekanta 4) Arbetsförmedlingen. Så ser det ut på många ställen. Arbetsförmedlingen är inte ett ställe där det är möjligt att få tag på personal för företag och myndigheter. Eller ett ställe där arbetslösa kan få arbete.

Inte ens arbetsförmedlingen själv kan få personal genom sig själv. Nyligen fick vi en rapport om ett arbetsförmedlingskontor som misslyckats med att rekrytera en ung person till en sk ungdomsplats. Det gick inte att få fram någon arbetslös ungdom på orten! (Trots att statistiken visade att det fanns hundratals).

Lysande marknad

Den företagsamme läsare som har kommit hit i artikeln ser säkert en lysande affärsidé. Att starta en egen arbetsförmedling. Det finns två stora grupper med efterfrågan: arbetssökande och företag. Bägge är missnöjda med vad som finns idag på marknaden. Arbetsförmedlingen är stel, fantasilös och läst i byråkratisk tvångströja.

På den marknaden borde det finna mycket pengar att tjäna. Det borde vara självklart att många skulle vilja betala för att få en fungerande förmedling och därför gläna skulle avstå från nuvarande arbetsförmedlings tjänster, även om de är gratis.

Arbetsförmedlingen skulle dessutom få resurser över för att koncentrera sig på de ärenden som blev kvar. Alla skulle med

andra ord kunna vara nöjda med ett sådant företag: de arbetssökande, företagen och arbetsförmedlingen!

Denna lysande, enkla och samhällsnyttiga affärsidé är emellertid i Sverige idag olaglig! Det är förbjudet (med vissa obetydliga undantag) att bedriva arbetsförmedling annat än i offentlig regi. Och inte nog med att det är förbjudet. På arbetsmarknadsstyrelsen har man flera personer avdelade som jagar de farliga brottslingar som ordnar arbete åt arbetslösa och personal åt företag som har för få anställda. Kommer man på några sådana nattsvarta bovar väntar åtal och straff. Normalt dagsböter, men i vissa fall fängelse.

Carl G. Holm

Edmund Burke på svenska efter 192 år!

Omedelbart efter sommaren kommer Edmund Burkes *Reflektioner om franska revolutionen* ut i svensk översättning på Contra förlag. Boken utgavs ursprungligen 1790 och har aldrig översatts till svenska.

Det kan kanske för en del av Contras läsare verka märkligt att ge ut en så gammal bok. Men det är en klassiker av stort format som haft genomgripande betydelse för europeiskt politiskt tänkande.

Edmund Burke föddes i Dublin 1729. Hans far var advokat och protestant. Hans mor var katolik. Edmund anslöt sig till faderns tro, studerade juridik och började praktisera som advokat. Men han övergick snart till författarskap och politisk verksamhet.

Sitt genombrott som politisk författare fick han genom skriften *A Vindication of Natural Society* som utgavs 1756. Skriften blev en sprängbräda för Burkes fortsatta karriär och 1761 blev han assistent till ministern för irländska frågor och 1765 sekreterare åt den brittiske premiärministern Lord Rockingham.

1766 invaldes Edmund Burke i parlamentet, där han först representerade den obetydliga valkretsen Wendover, men så småningom fick representera Bristol, då Englands näst största stad.

Burke representerade whig-partiet, det som så småningom utvecklats till dagens liberala parti i Storbritannien. Och han var partiets ledande talesman i konflikten med Georg III, som försökte utvidga kungens makt. Burke engagerade sig för de amerikanska kolonisternas sak, mot den brittiska

kronans övergrepp. Och han arbetade intensivt för att ställa den brittiske generalguvernören i Indien, Warren Hastings, inför riksrett för maktmissbruk och övergrepp mot den

inhemska befolkningen. Hastings ställdes inför rätta 1788, men frikändes 1795.

Genom detta engagemang framstod Burke som en lidelsefull förkämpe för frihet och rättvisa, mot alla former av övergrepp. Och det var mot den bakgrunden som Edmund Burke 1790 skrev sin mest berömda bok *Reflektioner om franska revolutionen*. Boken fick en oerhörd genomslagskraft och utkom redan första året i elva upplagor. Den översattes också till en rad språk, dock inte svenska. Sedan 1790 har ständigt nya upplagor utkommit, och skriften betraktas i stats-

vetenskapen som "den moderna idékonserveratismens utgångspunkt".

Men det är då väsentligt att hålla i minnet att det är fråga om en framstegsvänlig och upplyst idékonserveratism. Inte reaktionär i ordets negativa bemärkelse, men utomordentligt kritisk mot den utveckling som var på gång i Frankrike.

Boken skrevs redan hösten 1790. Franska revolutionen tog visserligen sin början 1789, men hade 1790 alls icke nått sin höjdpunkt. Skräckväldet, avrättningen av kungen, Napoleon; allt detta återstod för fransmännen att genomlida. Men Burke analyserade situationen och såg klart i vilken riktning utvecklingen gick. Han varnade för följderna som skulle bli än värre än vad man hunnit uppleva 1790. Han fick i högsta grad rätt i sina föreställningar.

Reflektioner om franska revolutionen är en våldsamt polemisk skrift. Av ett slag som man sällan ser idag, utom möjligen i något enstaka raseriutbrott från någon långt ut på vänsterkanten. Uppgörelsen med revolutionens anhängare är total.

Till en del är det fråga om dagspolitik, men detta får inte undanskymmas det bestående ideologiska intresse som skriften har. Den betraktas som nämnts som en utgångspunkt för den konservativa ideologin på samma sätt som *Das Kapital* för marxismen och kanske *On Liberty* av John Stuart Mill för liberalismen. De två sistnämnda böckerna finns i flera svenska översättningar. Det kan vara på tiden att komplettera sortimentet av ideologiska grundskrifter på svenska även med Edmund Burke!

CONTRA 5 1982

I kommande Contra kommer vi att behandla "marxismen-leninismens draksädd", de sovjetiska ockupationstrupperna i Estland, frågan om Sveriges Radios monopol bryter mot grundlagen och internationella avtal. Vi räknar också med att vi skall kunna kritiskt granska ytterligare någon myndighet – som inte gör skäl för de skattepengar den får.

Vi skall också ge ökat utrymme åt Edmund Burkes bok "Reflektioner om franska revolutionen" i samband med att den äntligen kommer från trycket.

Slutligen skall vi presentera mottagaren av Contras frihetspris.